Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШИНАРА, 20 май, 1975 шу. • № 61 (5132). • Мах 2 кеп.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕИ СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

КПСС Центральни Комитетон СССР Министрий Советон соцам баьб «1975 шера хьувкъам чуэцилгеи юртбоахама продукташ кийчъелгеи lалашдара чакхдоахача гlулакхий хьакъехьа».

Хьувкъам шийн ханнахьен дикен чуэцар, ялати лаьттанкара йоалаш кхьйола продукташи кийчъяра планаш кхоачаш тlехкхоачаши яр, уж цlаозилгеи ца йоитилгея lалашдар дукха КПСС Центральни Комитетон СССР Министрий Советон союзни республикай компартей ЦК-аш, Министрий Советаш, СССР юрта боахама Министерство, СССР мелиорацеи хин боахамеи Министерство, «Союзсельхозтехника», СССР заготовкай Министерство, СССР кхачан промышленноста Министерство, СССР яйгача промышленноста Министерство, СССР дулхен шурийн промышленноста Министерство, парте краевой, областной, районни комитеташ, автономни республикай Министрий Советаш, къахьегамхой депутатий моттигерча Советий исполкомаш, моттигера юртбоахама органаш, колхозий, совхозий, заготовительни организацей кулгалхой декхарийла баьб 1975 шера хьувкъам чуэцарин юртбоахама продукташ кийчъярай колхозаш, совхозаш, заготовительни транспортни организацеш шоай ханнахьа кийчъе.

Союзни республикай Министрий Советашкеи «Союзсельхозтехникаңеи» тlадиллад 1975 шера хьувкъам чуэца «Транссельхозтехника» транспортни предприятешка автоколоннаш кийчъелга, грузовой автомобилаш хlара автомобила шишша водитель хургволаш водительски составаца кийчъелга.

СССР юрта боахама Министерстваңеи союзни республикай Министрий Советашцеи дагаяьнначул тlехьагlа «Союзсельхозтехникаңа» мукъабеннаб яхийтанза яргйоацаш моттигаш нийсъелча «Транссельхозтехника» транспортни предприятей автоколоннаш хьувкъам чуэцеи юртбоахама продукташ кийчъеи цхьае союзни республикера вокхазахьа яхийта. Хlаьта машеннаькъий Министерства — уж автоколоннаш дlакхувлара мухь хьа ма кхаьччинге а машиннаькъа платформаш тела.

Юрта боахамаи хин боахамаи запасной оатхалаш, хьувкъам чуэцеи кхьйолеи юртбоахамеи машинаш, оборудовани, материалаш вохеиачеи лоаттаечеи министерстваштеи ведомстваштеи тlадиллад уж хьалха кийчъяри соцам тlа оттаяьча ханашка дlахьийтара lалашделга. Колхозаштеи совхозаштеи, СССР мелиорацеи хин боахамеи Министерстваи СССР заготовкай Министерстваи предприятештеи организацештеи кхы тlа а оборудовани, мехкаьтта продукташ, запасной оатхалаш, шинаш, электротехнически изделеш, метизаш, металл, кхьйола материалаш хьожаю.

СССР министерствашеи ведомствашеи, союзни республикай Министрий Советашта тlадиллад, юрта боахама тракторш, комбайнаш, юртбоахама машинаш, доагор, кхьйола материально-технически средстваш хьаьрен лоаттаярен заданеш кхоачашъяр къаьсттача тlахьожама кlаллоацилга.

Союзни республикай Министрий Советаш, СССР юрта боахама Министерство, СССР мелиорацеи хин боахамеи Министерство, СССР заготовкай Министерство, «Союзсельхозтехника» декхарийла я 1975 шера хьувкъам чуэцара хьожаяь материальни ресурсаш чlоагlа кхоелга lалашде.

Союзни республикай Министрий Советашца дагаяьнначул тlехьагlа СССР юрта боахама Министерстваңеи «Союзсельхозтехникаңеи» мукъа беннаб оттача хьалашка хьежжа ялата культурай хьувкъам сихагlа чуэцара хьахьожаяьча фондегlа ялаташ чуэца комбайнаш дlателара ханаш хувца.

Союзни республикай Министрий Советаштеи СССР заготовкай Министерстваңеи тlадиллад пачхьалкхена ялат дlачутелара колхозаши совхозаши ялаташ дlачуийдеча предприятешта тlачlоагlъелга, ялат дlаозара графикаш кийчъелгеи чlоагlъелгеи (дийнахьа а бус а болх бе безаш хилар теркал а деш). Районашка, областашка, крайшка, республикашка ялат тlаозача кулгалдаран автотранспортах пайда дикагlа эцарая оперативни диспетчерски пункташ вlашагlйохкилга. Ялаташ дlачуийдеча предприятешка дукха мухь тlабола автомобилаши автопоездаши сихагlа оязлгеи чура ялат lодоассаделгеи lалашдара яханза яргйоаца мероприятеш чакхйоахилга, ялата дика-вол шийна ханнахьен нийсен къоастаелга lалашдар дукха ялаташ дlачуийдеча предприятешкара технохимически тlахьожама отделаш эшшача боараме лабораторешца кийчъелга.

1975 шера колхозашкеи совхозашкеи хьувкъам чуэцара балхаш де кхьча республикашка, крайшка, областашка болхача комбайнераштa, трактористашта, трактористашта-машинисташта дlалу ханна болх бе болхача кхаччалца дlаи юхеи наькъагlа бода мах а хlаьта иштта цаькъа яьккхача ханеи совхозе е колхозе дlакхаьчачул тlехьагlа хьалхарча 3 дийнахьеи лаьрхlа юкъера алапи а. Совхозашка цу механизатораша хьийгача къих боагlа мах лу цу совхозашка лелаеш йолча нормашкеи расценкашкеи хьежжа. Комбайнераша, трактористаша, трактористаша-машинисташа керттера болх беча моттиге эцача юкъерча алапех 75 процент лу царна. Уж ахчаш предприятешеи организацешеи шоай чотах механизатораша керттера болх беча моттиге дlателаши алапе фонда юкъе ца долхаши да. Хlаьта колхозашкара командировке бохийтача механизатораштa — механизатораш дlахьожабьча союзни республикай бюджеташкара, хьувкъам чуэцача боахамашка цар болх беча моттиге. Цунца командировке бохийтача механизатораштa суточни квартирни ахча телац.

Колхозашта могадаьд командировке бахийтача механизатораштa совхозе лелаеча нормашкеи расценкашкеи хьежжа къахьегамах мах телга а хlаьта иштта хьувкъам чуэца кхьча боахамашка бахийтача трактористаша-машиниста-ша, комбайнераша, шофераша болх беш яьккха ха алапи а долаш хlара шера тела отпуск эца бокъо луш дола къахьегамца лоацача даькъа минимум кхоачашъяра юкъе кхухьилга а.

Колхозашкара командировке бахийтача механизатораштa алапел совгlа мах lотlатох специальностагlа баьча балха стаж бахьан долаш керттера болх беча моттиге оттабаьча боараме. lотlатохаш дола из ахча дlалу хьувкъам чуэца уж командировке баьхкача боахамашa.

Ялаташи ялата-бобови культураши, цкъа дlайийча дукхача шерашка тlаювла фуна лаьрхlа баьцаш, лен-долгуеш, силосни культураш чуэцача комбайнаш тlа болх беш болча совхозийн пачхьалкхен юртбоахама кхьча предприятейн трактористашта-машинисташтеи комбайнераштеи 2 центнергара 4 центнерга кхаччалца (мах боацаш) ялат телга оттадаьд боахаме уттаеш йола сезонни норма кхоачашъярах, дикеи ца бойташи хьувкъам чуэцарах. Комбайнови агрегаташ тlа болх беча кхьча болхлошта ялат телга оттадаьд, трактора тlа болх беш волча тракториста-машиниста, комбайна тlа болх беш волча комбайнера яздаьча ялатех 80 процент, комбайнера помощникаи шофераи хlаланеца 70 процент, копнильщика 50 процент. Цу хана, нагахьа санна цар безам бале ялатийна меттел ахча дала а йиш я доагlача ялатех дlачуэцаш пачхаьалкхено луча махьа боараме.

Комбайнови агрегатий балха овсарле лакхъяр, хьувкъам чуэцара ханаш лоацъяр, ялаташ кlезигагlа дойтар, комбайнашка шин сменагlа болх байтара безам комбайнерийи комбайнерий помощникийи дукхагlа хилийтар дукха союзни республикай Министрий Советашта бокъо еннай комбайнови агрегаташа, деннеи буйсаннеи смени нормаш шинел кlезигагlа йоацаш кхоачашъярах ялата культураш чуэцача шин сменагlа болх беш болча комбайнераштеи цар помощникаштеи (цхьа комбайна тlа ши комбайнер) шоаш даькхача алапех 20 процентага кхаччалца болча боараме, хlаьта Сибарегlеи, Урала, Лохерчеи Юкъерчеи Волга районашкеи Казахски ССР целинни районашкеи даькхача алапех 40 процентага кхаччалца болча боараме премеш тела оттаяра 1975 шера совхозаштеи пачхаьалкхен юртбоахама кхьча предприятештеи мукъа бала (колхозашта могадаьд). Деннеи буйсаннеи баьча балхага хьежжа тел премеш, нагахьа санна балхаш дика а даьлале. Дlахорча деннеи буйсаннеи болх бара вlаштlехьа йолаш комбайн дlа а сиңаяле.

Сибарегlеи, Урала, Дальни Востока боахамашкеи Казахстана целинни районашкеи кадагlа lодуллуш ялат хьоадаш жаткаш тlа болх беча трактористашта-машинисташта хlара культура цхьатарра чуэца йолаеннача хьалхарча 7 дийнахьа, хlаьта вокх юкейисача районашка хьалхарча 5 дийнахьа хьувкъамгеи чуэцара хьалашкеи хьежжа хlара чуийцача гектарах 0,5 килограммага кхаччалца, горох хьеккха — 1,5 килограммага кхаччалца ялат тела оттадаьд.

Союзни республикай Министрий Советашта мукъа беннаб хьувкъам цхьатарра чуэца болабеннача хьалхарча деношка (цхьабакъда 10 денал тlех йоацача хана) маточни шекара свеклаи фуна лаьрхlа свеклаи чуэцача болх беш болча совхозий трактористий-машинистий къахьегамах лакхагlча расценкагlа оттабаь мах тела.

РСФСР Министрий Советаи Казахски ССР Министрий Советаи бокъо еннай РСФСР-еи Казахски ССР-еи целинни районашка хьувкъам чуэца баьхкача комбайнерашкеи комбайнерий помощникашкеи карарча ахчах, пачхаьалкхено дlачуэцача хана луча маьхах 10 центнерга кхаччалца ялат дохка колхозашта, совхозашта, пачхаьалкхен юртбоахама кхьча предприятешта мукъа бела.

Союзни республикай Министрий Советашта мукъа беннаб, чlоагlъяьча перечень тlарча цхьайолча министерствайн ведомствайн автомобилашкара дlайиккхача, шоай водительски состави ремонтни средстваши тlехьа ерригача предприятей, учрежденей, организацей, грузовой автомобилаши бортовой автоприцепаши 1975 шера хьувкъам чуэца яхийта а хlаьта иштта дlаухийташ йола автомобилаш боахамашта, совхозашта, колхозашта тlачlоагlъяра порядок. Цу автомобилех автоколоннаш вlашагlйохкара порядок запасной оатхалашца, ремонтни средстваштца, мехкаьтта продукташца уж lалашъелга оттаде.

Хьувкъам чуэца йохийта грузовой автомобилаши бортовой автоприцепаши машиннаькъагlа дlаяхьарга додаб дlатакхара порядок оттаяьй. Ялат хьаувзарах а цу даькъе ялаташ дlачуийдеча гаьннарча предприятешкара наькъашта юхерча предприятешка ялат, даьтта доахача культурай гаргараш, шекара свекла, боамби, 1975 шера хьувкъамцара кхьйола юртбоахама продукташ, хlаьта иштта силоса лаьрхlа масса а. Шофераша керттера болх беча моттигера хана болх беча моттиге кхаччалца дlаи юхеи никъ барах автомобилий даьццеи шоферашцеи расчеташ яра порядок 1974 шера хиннар юс.

Ялаташи кхьйола юртбоахама продукташи хьаувзача грузовой автомобилаша денна а буйсанна а болх белга вlаштlехьадаккханза дергдоацаш лаьрхlад. Цу гlулакха союзни автономни республикай Министрий Советаш, крайисполкомаш, облисполкомаш декхарийла я хьувкъам чуэцача болх беш йола ерригa автомобилаш, цхьан автомобила ши шофер а лоархlаш, водительски составаца lалашъелга вlаштlехьдаккха, нагахьа санна боалабанза ца боале халкъа боахама кхьча доакъашкара шофераш тlа а боалабаь.

Ялати кхьйола юртбоахама продукташи, хlаьта иштта силоса лаьрхlа масса а хьаувза бохийтача автомобильни боахамий шоферашта, ремонт еча болхлошта, механикашта, автоколонний начальникашта цар юкъерча алапех 75 процент тел командировке болаш цар болх беш мел яьккхача хана, цхьабакъда керттера болх беча моттигерча цар тарифни ставкал лохагlа доацаш. Из ахча шоай чотах дlател предприятеша, учрежденеша, организацеша цу болхлоша керттера болх беча моттиге. Цунца дувзаденна суточни квартирни ахча телац командировке бохийтача болхлошта.

1975 шера хьадаьнна ялати кхьйола юртбоахама продукташи хьаувзача деза мухьаш кхухьача автомобилаш тlеи прицепаш тlехьа йолча автомобилаш тlеи (автопоездаш тlа) болх беш болча шоферашта кхы тlа а премеш тела оттаяьй тарифни ставка 25 процента боараме. Премеи язъю хlара сменагlа баьча балхах хьахиннарашка хьежжа, нагахьа санна оттаяьча балха хана чухь смени задани кхоачашъяьяле.

Ялати шекара свеклаи хьаозача шин сменагlа (цхьаң автомобила лаьрхlа 2 водитель а волаш) болх беча шоферашта премеш тела оттаяьй деннеи буйсаннеи 20 сахьатал кlезигагlа йоацача хана автомобилаша хадданза болх белга lалашдарах тарифни ставка 20 процента боараме. Хlаьта Сибарегlеи, Урала, Лохерчеи Юкъерчеи Волга районашкеи Казахски ССР целинни районашкеи ялат хьаувзаш болх беча шоферашта тарифни ставка 40 процента боараме тел премеи. Премеи язъю деннеи буйсаннеи баьча балхах хьахиннарашка хьежжа, нагахьа санна деннеи буйсаннеи йоагlа задани кхоачаш а яьяле дlахорча деннеи буйсаннеи болх бара вlаштlехьа йолаш автомобиль дlа а еңаяле.

Союзни республикай Министрий Советашта бокъо еннай производства гlулакха хlланза ца боале 1975 шера ялаташ чуэцача юкъагlа комбайнашкара хьаи ялаташ дlачуийдеча пункташка дlаи ялат увзаш йолча автомобилаш тlа шоферий помощникаш (автомобилаш лехка бокъо йолаш бола) лелабе совхозаштеи пачхаьалкхен юртбоахама кхьча предприятештеи мукъа бала а хlаьта иштта колхозашта — уж лелаелга могаде а. Шоферий помощникий къахьегамах лу мах шофера алапех 80 процента боараме хул.

Союзни республикай Министрий Советашта мукъа беннаб 1975 шера колхозашкеи совхозашкеи балхаш сов сихденнача хана промышленни, транспортни, кхьча предприятешкара, учрежденешкареи организацешкареи, царна оттаяь плановни заданеш кхоачашъяра эе а ца деш, шоай водительски состав а тlехьа трактораши автобензовозаши, хlаьта иштта трактористаши-машинисташи а кхьйола механизатораш а шофераш а ахийта.

Болх бергболча моттиге техника дlаи юхеи яхьарца а уж болхлой дlаи юхеи боалабарца а дувзаденна дlабахийта мах уж болхлойи техникеи колхозашкеи совхозашкеи йохийтача организацеша шоай чотах дlатокх.

Союзни республикай Министрий Советашта мукъа беннаб 1975 шера, къаьстта лийча тайпара моттиг нийсъеларах, боахамий кулгалхоша дагаяьнначул тlехьагlа юртбоахама балхашкеи ялаташ дlачуийдеча предприятешка деча балхашкеи къахьегалургдолаш бола городашка, болхлой поселкашка, юрташкахьарча нах бахача пункташка баха нах ахийта.

Укх соцамга хьежжа 1975 шера юртбоахама балхаш деи ялаташ дlачуийдеча предприятешка балхаш деи ухийтача болхлоштеи гlулакхерча нахаи цар керттера болх беча моттиге эцача юкъерча алапех 50 процент тел. Из ахча болхлошеи гlулакхерча нахеи керттера болх беча предприятешеи организацешеи шоай чотах тел. Цунца дувзаденна юртбоахама балхаш деи ялаташ дlачуийдеча предприятешка болх беи ухийтача болхлоштеи гlулакхерча нахаи суточни квартирни ахча телац.

Совхозийн кхьча юртбоахама предприятейн директораштa мукъа беннаб массаза болх беча совхозий болхлошка а хlаьта иштта коартолаш, баьцалдараш, сом, комсаш, комараш, харбазий кхашкара культураш чуэца балха бахийтача болхлошка а алапе чотах 1975 шера цу культурех 10 процентага кхаччалца яраш шоай плановни маьхех йохка, цхьабакъда рознични маьхел езагlа йоацаш, хlаьта иштта кийчдаьча тlожача доакъарехи силосахи белгталара дакъа кхы тlа а луча алапе хьисапе йол, ча чуэцача, силос, сенаж кийчъеча, баьца хьоар доаккхача балха болча, шоай доалахьа хьайбаш долча болхлошта мах боацаш тела а совхозийн пачхаьалкхен юртбоахама кхьча предприятейн массазарча болхлошка плановни маьхах дохка а. Совхозийн пачхаьалкхен юрта боахама кхьча предприятейн болхлошта оттаяь цу тайпара поощренеш елга могадаьд колхозашта.

Къахьегамеи алапеи дешашта йолча СССР Министрий Совета Пачхаьалкхен комитета тlадиллад ВЦСПС-аца цхьана 1975 шера колхозашкеи совхозашкеи балха бахийтача трактористий-машинистийи кхьча механизаторийи шоферийи къахьегамах боагlа мах 1974 шера хиннача условешка хьежжа телаш хилара духтlабоахалга.

СССР Госбанкана тlадиллад къаьст-къаьстача колхозашта, совхозашта, автомобильни боахамашта, пачхаьалкхен юртбоахама кхьча предприятештеи организацештеи 1975 шера 1 ноябре кхаччалца даланза ца доале, къаьстта шийна тайпара моттиг нийсъеннарг а лаьрхlа хьувкъам чуэцача техниках боагlа мах такхара, гlирсаш хьалдарген алапи теларгеи дlадахийтара кредит телга.

Ялат дlачуэцаш йов ха кlезигъяра РСФСР Министрий Советаи Казахски ССР Министрий Советаи бокъо еннай 1975 шера ялаташ хьачудоладелча деиз 1 декабре кхаччалца целинни лаьттай районашка ялат тlадувтташи lодоахаши болча ялаташ дlачуийдеча пункташка балхаш деча болхлой къахьегамах 50 процент лакхъяьча расценкашкегlа мах тела, нагахьа санна дийнахьа бе безача балха норма цар кхоачашъяьяле.

Машиннаькъий Министерствана тlадиллад 1975 шера соми баьцадаараши мехка къулбехьарча районашкара кхача езача пункташка сихагlа дlакхоачаргйола гlулакх делга, лаьрхlа из продукци дlаяхьара къаьстта сиха поездаш леларгхилар графикаш тlа оттаделга.

Машиннаькъий, форден доданна хини флота министерствашта тlадиллад юрта боахамаи хин боахамаи, ялаташ дlачуийдеча предприятешта, 1975 шера ялати кхьйола юртбоахама продукташи кийчъелгеи шоай метте лоаттаелгеи lалашдарца ювзаеннача кхьча организацешта дохьийта мухьаш тlадотта вагонаши кемаши эггара хьалхарча аргlанна теларгйола гlулакх вlаштlехьдоаккхилга.

Тlадиллад хьувкъам чуэцача техникана, элеваторашта, ялатий складашта ремонт еча, 1975 шера юртбоахама культураш чуэца кийчо ечеи чуэцачеи шефство лелаяра хьисапе промышленни предприятешкахьара колхозашта, совхозашта, ялаташ дlачуийдечеи ялаташ чакхдоахачеи предприятешта новкъостал дергдола гlулакх вlаштlехьдоаккхилга.

Союзни республикай Министрий Советашта тlадиллад СССР юрта боахама Министерствацеи профсоюзий йоагlйоагlача республикански советашеи дагаяьнначул тlехьагlа 1975 шерара ялати кхьйола юртбоахама продукташи чуэцачеи цlаозачеи юкъа юрта районашта е районий группашта, хlаьта иштта областашта, крайшта, автономни республикашта автоколоннашеи кхьча транспортни подразделенешеи хlара 10 дийнахьа баьча балхах хьахиннарашка хьежжа ахчан премешца цхьана карара-кара тела цlе байракхаш оттаелга. Хlаьта иштта 1975 шера юртбоахама продуктай хьувкъам чуэцачеи уж кийчъечеи хьокхамаш лакхделга lалашдеча механизатораштеи специалисташтеи моральни материальни поощрени ергйола кхы тайпа гlулакхаш белгалделга а.

КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи соцам тlа белгалдаьд 1975 шера юртбоахама продукташ чуэцаран кийчъяран шийн ханнахьа кийчо яраи уж балхаш дика вlаштlехьдаьха чакхдахараи тlадерзадаь кхьдола гlулакхаш а.

* * *

КПСС Центральни Комитетон СССР Министрий Советон хьакхайкадаьд партийни, советски, юртбоахама, профсоюзни, комсомольски организацеша, колхозашеи совхозашеи, промышленни предприятеша а транспортни организацеша а хьувкъам ца бойташ чуэцара, эшшача боараме доакъараш кийчдара, пачхаьалкхенга ялати кхьйола юртбоахама продукташи йохкара планаш кхоачаши тlехкхоачаши яра долла хlама дергдолгах шоаш дог тийша хилар.

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

Iалама хьалаш геттара во долаш дlайийра механизатораша бlаьсти юв цхьайола культураш. Йоачаи ца хилар бахьаң долаш кlезига я лаьтташца тlоадал.

12 май тlакхоачаш планагlа дlае езаш хинначул дукха дукхагlа — 197 эзар гектара тlа бlаьсти юв культураш дlайийра республика механизатораша. Дуккхача колхозашеи совхозашеи кхоачашъяьй культураш дlаера планаш. Хlанз дуга, эггара тlехьагlа кхача баьцадаараш дlадуваш да республике.

Дуга план 5800 гектар йолча 3806 гектара тlа дlадийнад. Из культура эггара дукхагlа, 4300 гектара тlа Гудермесски районе кхеергья укх шера. Дуга дlадера план хlанзале 72 процент кхоачашъяьй гудермесаша, хlаьта шелковчанаша — 47 процент.

План 110 процент кхоачаш а еш ялата хьажкlаш 35,2 эзар гектара тlа дlайийнай республике. Наурски Сунженски районаш ца лаьрхlача республика кхьча районашка планал совгlа йолаш дlайийнай уж.

Баьцадаараш дукха хlама ца эшшаш 10 эзар гектара тlа дlадийнад республике, е планагlа дlаде дезаш хинначох 90 процент. Баьцадаараш дlадера план дукха тlехкхоачашъяьй Ачхой-Мартановски, Надтеречни, Ножай-Юртовски, Урус-Мартановски, Шалински районашка. Соахка 12 май тlакхоачаш дlадийна хинначул 500 гектар дукхагlа дlадийнад баьцадаараш укх шера.

Хlанзарча lалама хьалашка республика кхаш лeладерашта хьалхашка латтача керттерча декхарех цаl — йолаш йола ерригa торонаш оарцагl а яьха, хий диллрах бизза пайда эцар да.

СИЙЛЕНЦА НАКЪАБАХА КИЙЧЛУ

Дикача къахьегама толамашца белгалдаьккхар Сийлахь-йоккха Котало яьккха 30 шу дизара шей «Грознефтегаз» производственни управлене газовикаша: деррига техннко-экономически хьокхамий биъ бетта план ханал дукха хьалха кхоачашъяьй цар. Планал совгlа 2 миллион 522 эзар кубически метр газ яьккхай, 110 эзар сома маьха продукци маьхала яьккхай, къахьегама овсарле планагlа лакхье езачул 3,9 процент лакхъяьй, планал совгlа 300 эзар сом пайда баьб.

Из толам баьккхаб производственни мощностех биаза пайда эцарах, технологически процессашта чlоагlа механизацеи автоматизацеи яь хиларах.

Технологии техникеи тоаеча доккха дакъа лоац коллектива рационализаторашеи новаторашеи.

Ер шу доладелча гlоне цар производствана юкъейихьай 40 эзар сом пайда луш йола 23 рационализаторски предложени.

КПСС XXV съезда сийленца накъабахара яьржача социалистически яхье «хьалха латташ хьайоагlа коммуниста Коробкина кулгалдеш йола цхьоалагlча цеха коллектив. Новкъосташта масал луш къахьег оператораша Худаев Николая, Лисицкий Анатоле, машиниста Даудов Якуба, механика Горский Михаила, иштта кхычар а.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

МЕХКДАЬТТАХОША ДОШ КХОАЧАШДУ

Ийслагlча пятилетка тlехьарча шера хьинаре къахьегаш хьабоагlа «Малгобекнефть» НГДУ № 1 йолча РИТС-а мехкдаьттахой.

Ер шу долалуш тlаийца доккхий социалистически декхараш кхоачашдеш хилар хьахьекхар хьалхарча биъ бетта яьча итогаша. 1942 шера денз Ленина орден лелаеш хьайоагlача коммунистически къахьегама коллективо планал совгlа 403 тонн мехкдаьтта даьккхад. Капитальни ремонт яь а яьна болх бе йолаеннай цхьаькха а фонтанни скважина. Цо дийнахьа буси 10 тоннага кхоачаш мехкдаьтта лу. Эксплуатаце дlачуеннай цхьа глубиннонасосни станци а.

Рационализатораша а шоай дакъа юкъехьу юкъарча толама: цар кийчъяьй экономически эффект 3 эзар сом хила мегаш йола ялх рационализаторски предложени. Дикача рационализаторех ба смена начальник Торий Матрена, мехкдаьтта даккхара бола операторш Котиков Хьамзат, Зимовец Дмитрий, иштта кхыбараш а. Цар кийчъяь рационализаторски предложенеш продукцега дlадолар кlезигдара а, къахьегам аттача баккхара а тlаерзаяь я.

— Массехк шу да тха коллективо № 2 йолча районни инженерно-технологически служба коллективаца социалистически яхь лелаю, — яхаш дувц № 1 йолча РИТС-а начальника Тебоев Суламбика. — Яхьа итогаш еш керттера болх терками лаьца ца lеш, производственни дисциплинага, общественни балхага хьож. Хlара бетта ю яхьа итогаш. Социалистически яхье котбаьннараштa Сийлеи грамоташ, ахчан премеш, коллективашта карара кара тела цlе вымпелаш лу. Хlара бетта арадувл пенгазета — партийни, комсомольски, профсоюзни организацей орган. Цу тlа дувц даьхача толамех а, кхоачамбоацарех а лаьца.

Коллективо доахача толамашта юкъе доккха дакъа да 1945 шера денз оператор волаш хьавоагlача Гринченко Василий Тимофеевича. Шеча Байракха орденца, «За победу над Германией» яхача медалаца белгалваьккха волча Сийлахь-боккхача Дай-мехка ветерана тlем тlа санна къахьег маьршача хана а.

Дика къахьегаш, общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш ва Матиев Махьмад, Котиков Хьамзат, иштта кхыбараш а.

Л. САГОВ.

ДЕ ЛАЬРХIАРАШ ДУКХА ДА

КПСС XXV съезда сийленца накъавахара дола «Сунжанефть» мехкдаьтта доаккхача управлене коллектива дика гlулакх хьал а лаьца «Союзавтоматстром» ВНПО Грозненски опытно-экспериментальни завода коллективо парте XXV съезд хьаелла ди доккхача къахьегама толамашца белгалдаккхара керда социалистически декхараш тlаийцад:

Товарни продукци арахецарен из маьхал яккхарен пхе шера план 1975 шера 7 ноябре кхоачашъяь яккха.

Ийслагlча пятилетка планал совгlа 760 эзар сома маьха продукци маьхала яккха.

Планал совгlа 200 эзар сома маьха приборни продукци арахеца.

Пхе шера къахьегама овсарле лакхъяра задани 135 процент кхоачашъе.

Планал совгlа пхе шера 437 эзар сом пайда бе.

Арахеца продукци кхы а дикагlа хилийта.

Советски Союза Коммунистически парте XXV съезда хьаеллача денга:

Шиъ бетта план кхоачаш а яь планал совгlа 10 эзар сома маьха товарни продукци арахеца.

«Кобра-4» яха машина арахецилга кара а дерзадаь цуи хьалхара парти арахеца.

Бlаь тоннага кхоачаш оатхалашта кепа тохаш йола оборудовани дlа а оттаяь из технологически процесс караерзае.

Рационализаторски предложенеш балха юкъейоалаярах 2,5 эзар сом пайда эца.

ПГУ-106 яхача промышленни телевизионни установкана монтаж а наладка а е.

М. ТОРЧИНОВ, завода директор.
В. ВАСИЛЬЕВ, партбюро секретарь.
Н. КАРАГИЧЕВА, завкома председатель.
Л. БУРНАЕВ, ВЛКСМ комитета секретарь.

Хоржамашта кийчо еш ба

Бlарг тlаотташ я Грозненски консервни завода клубе чуводдача доккхача алапашца «Агитпункт» аьнна язъяь вывеска. Сапаргlатачеи сийрдачеи цlагlа я агитпункт. lуралденз сарралца йийлла я укхаза нахараш, истола тlа да керда газеташ, журналаш, брошюраш.

Агитатораша харжархошта дlабовзийт РСФСР Лаккхехьарча Совета депутаталла харжа оттаваьча кандидата РСФСР кхьча мехкашцарча гlулакхий министра нов. Титовеи Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Совета депутаталла хоржача кандидата нов. Шулякеи вахара а къахьегама а никъ.

Цар къаьстта теркам тlабохийт духхьашха кхаж тоссаргболчарна. Уж ба шоай вахара а къахьегама а никъ цlабола-беш бола кагирхой. Царна юкъе кхетама болх чакхбоаккх парторганизаце секретара В. С. Головченкоси местни комитета председателa А. А. Болтыеваси.

Х. БЕРСАНУКАЕВ.

Грозненски № 4 йолча быткомбината кога гlирс беча цеха болхлошта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ я сбивщица Алматова Роза Саид-Ахмедовна. Цо кийчбеш бола кога гlирс цхьаькха брак йоацаш дика мара хилац. Шийна лала латтача новкъосташта эше гlо ду, дог раьза долаш шийн опыт дlалу. Юкъера лаьрхlача хlара сменаlа нормаш 120—125 процент кхоачашъю цо. Иштта хьинаре къахьегаш башха дика производственни хиларах тарра массане а лоархlаши сий деши я Алматова Роза.

СУРТА ТlА: сбивщица Р. Алматова.

И. ПЛИЕВА сурт.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ПАРТКОМИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬИ

Парте хадданза терко ю юрта боахам дегIабоалабера, КПСС ЦК-ас ше партега, советски халкъага даьча Кхайкаральа тIа ахархой тIахьех махулла кIезигагIа хIама дIа а дохийташ юрта боахама продукци дукхагIа а дикагIа а яккхара. Из декхар кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаьй тха болхлоша.

Вай республикерча къонагIча совхозех цаI я тха совхоз. Из хьахилар 1967 шера баьцадаарийн шурийн кхоалагIча совхоза отделенех. Цу хана дена хадданза лакхлу цун экономика. БархIлагIча пятилетка кхоалагIча шера гектара тIара юккъера лаьрхIача 68,6 центнер баьцадаараш доаҳаш хиннача метта из пятилетка чакхйоалаш 98,7 центнер, ялат 21 центнер йоаккхаш хьувкъам лакхбир. ХIара фуражни Iаттагара лаьрхIа 1900 килограмм шура яьккхар.

Цунга хьежжа дукхагIа хилар техника а. 10 трактор мара ца хиннача 35 трактор, ДДА-100 яха 4 установка, 12 автомашин, ялат чуэца 2 комбайн хилар совхоза.

ИйслагIча пятилетке кхы а доккхагIа толамаш даьхад совхоза болхлоша. 1971 шера баьцадаараш 3500 тонн йоаккхаш хиннача дIадахача шера 5200 тонн яьккхар, сомаш 100 тоннагара 150 тоннага, дулх 30 тоннагара 50 тоннага, шура 430 тоннагара 450 тоннага кхоачаш яьккхар.

Пятилетка чакхйоалача шера кхы а доккхагIа толамаш даха лерхI оаха. Из дара совхоза боахама доакъошка а тайп-тайпарча балхашка а хьежжа хьадда дола социалистически декхараш тIанийцад. Социалистически яхь йоаржаьй уж кхоачашдара. Яхье котбаьннараштa моральни а материальни а поощрени яра дергдараш къоастадаьд. Шера латтача яхье хьалха яьннача бригадина совхоза карара кара тела ЦIе байракхи 3000 сом ахчан премин, шоллагIа моттиг лаьцачоа ЦIе вымпели 2000 сом ахчан премин, кхоалагIа моттиг яьккхача ЦIе вымпели 1000 сом ахчан премин яла оттадаьд.

Хьайбаш леладераштен баьцадаараш кхедераштен юкъе латтача яхьа итогаш ю хIара декадагIа, хIаьта бригадашта юкъе — бетта цкъа.

Совхоза парткома хадданза тIахьожам лоаттабу тIанийца социалистически декхараш кхоачашдара, яхье хьалха латташ хулга хьалех коммунисташкара. Яхь мишта латт ханханнахьа дIадовзийт. Яхьа итогаш яра хержа комисси я, парткома, рабочкома, комсомола комитета членаш юкъе а болаш. Яхьа итогашка хьож парткомен рабочкомен цхьана яьча заседане, торжественни собране дIалу совгIаташ.

Хьалхалаттарий опыт, яхье котбаьннараша даьха толамаш пен газета тIа яздий, «Молнеш» тIа, къахьегама листокаш тIа арадаьккхе, шерра дIадовзийт. Цу дерригие а доккха новкъостал ду дикагIа йола опыт дIайоаржаяра, хьалхалаттараштa нах тIехьабахара. ЧIоагIа накъайоал план кхоачашъяра болхлой тIахьехаш йола дика кийчъяь гойтара агитаци а.

Дика вIаштIехьъяьккхача социалистически яхьо, болхлошта юкъе беча политически кхетама балхо, коммунисташа шоашкара къахьегам хьоккхам а телаш, нах шоашта тIехьабоахаш хиларо тхога йиш хилийтар пятилетка диъ лагIа шу толамца чакхдаккха. Йоккхий производствени коталонаш йоахаш дIадихьар пятилетка диъ лагIа шу коммунисташ Махамаев Мукман, Медиев Iийса, Гиреев Султан керте латтача бригадашa. Производстве хьалхалатт коммунисташ Бачаев Султан, Калаев Уппа, Асиев Махьмад, кхыбараш.

187 эзар сома пайда бир совхозо, рентабельность 28 процент хилар 1974 шера. Масса а даьккъе диъ шера плани социалистически декхараши кхоачашдир, план 16300 тонн йолаш 20070 тонн баьцадаараш, ялат план 2000 тонн йолаш 2885 тонн паччахьалкхенна дIаделар. Иштта тIехкхоачашйир дулхи шурен дIаялара заданеш а. Бакъда ялат даккхара план 370 тонн эшаш мара кхоачашхиланзар тха. Из декхар укх шера дIатохкаргда.

ДIадахача шера хIара гектара тIара лерхIаш баьцадараш 181 центнер, сомаш 85 центнер, ялат 27,8 центнер яьккхар. ХIаьта Хусанова ПаьтIамата кулгалдеча бригадас 56 гектарах хIаране тIара 243 центнер баьцадаараш даьхар. ХIара фуражни Iаттагара лаьрхIа соахкарчул дукха дукхагIа яьккхар шура 1974 шера, силоса лаьрхIа дIайийна хьажIаш гектара тIара 250 центнер хилар.

Рузкъан кхом бар, хий дехкача лаьттаех рационально пайда эцар, халача балхашта механизаци яр, продукце товарность 90—95 процентага дIакхачийтар, дикагIа йола опыт шерра дIайоаржаяр, Iилмана карагIдаьннараш юкъе доаладар, боахама доакъошта специализаци яр бахьан долаш продукци яккхарга дIадодар 10 процент лохден къахьегама овсарле 12 процент лакхъен йиш хилар.

Баьцадаарий цхьа центнер яккхарга планагIа дIадахийта оттадаьр 7 соми 30 кепиги долча 6 соми 85 кепиги мара дIадаханзар.

Боккха къовсам лоаттабу йоаккхаш йола продукци дикагIа хилийтара тIехь. Городе бахача наха дIателаш дола баьцадаараш дика хулийтача бригадашта хIара бетта 50 сом ахча лу 1972 шера дена.

Парте экономически политика ма-яххара совхозе хозрасчет юкъе йоаларо йиш хулийт къаьст-къаьстача болхлой а бригадийн участкайн бIарччача коллективай а творчески хьинар айде, цар инициатива, изобретательность дегIайоалае. Цу гIулакхо цхьанне доаха толамаш вокхага а дакъа кхоачаш долга хайт, вIаши новкъостал дайт, балха говзал лакхъяра тIехьабовх, лакхбу производство бахьан бола цар бехктокхам.

Балха материальни безам тIабахийтар дукъа хIара бригадана тIачIоагIъяьй шийн прицепной инвентарь а тIехьа трактори хий дуала ДДА-100 яха агрегати. Из бахьан долаш балхаш дика дара, хьувкъам лакхбара, продукци дикагIа хилийтара бола бригада членийн бехктокхам лакхлу.

Совхоза дирекцен парткомон боккха терком тIабохийт социалистически яхьа дикагIа йола формаш лахара, уж шерагIа дIайоаржаяра, производстве хьалха латтарий сий дахкхара. Совхоза центральни усадьбе я «Къахьегама сийлен алея», цига да орденаши медалаши еннарий портреташ. Уж ба: Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаю Хожбахмадова Закият, укх шера Октябрьски революце орден енна звеньевая Байсарова РабиIат, кхыбараш. Конторе да «ТIемен къахьегамен сийлен цIа». Йоккха къахьегама котало яьккхача болхлочун сийна цIе байракх урагIйохийт.

Шерра баьржаб совхозе коммунистически къахьегама тIехьара болам. Из цIи лелаеш я баьцадаараш кхедеш йола ши бригада. ХIаьта укх шера дена тха совхоз духхьала баьцадаараш кхедеш хургья. 97 саг ва коммунистически къахьегама ударника цIи лелаеш, хIаьта царех 37 сага из цIи еннай духхьала дIадахача шера.

Веррига а парте 54 члени членалла вола кандидати ва тха парторганизаце. ХалагIен бехктокхамегIен йолча моттигашка балха ба совхоза коммунисташ. Царех 14 механизатор ва. Коммунисташ яхьа хьалха латт, дикадар, кердадар цар дIадоладу, царгара хьоккхам эц кхычар.

Тха совхозо яхь лоаттаю «Пригородный» совхозаца. Из хьалха латта боахам ба. Ханханнахьа яхьа итогаш ю, дикагIа йола опыт вIаши йовзийт, из массанега а кхоачаргйолаш дIайоаржаю.

Бакъда нийса хургдацар цар совхозе деррига а дика да аьлча. ДIадахача шера цхьайттанех шин бригадас план кхоачашъянзар.

ХIанз а оттаьча лоаццача хана чакхдахац ерригача участкашкара балхаш, тIехьаюсаш бригадаш я, хьалхалаттарий опыт ма-йоагIара дIайоаржаяц, пен газета тIа юцац. Уж кхоачамбоацараш дIадахара тIехь къовсам лоаттабу парткомо, коммуниста.

Вай парте XXV съезд гулъергхиларах КПСС ЦК апрельски (1975 ш.) Пленумо баьча хоамо дог гIоздаьккха бIарччача пятилетка а из чакхйоалача шера а заданеш ханал хьалха кхоачашъяра тIагIертта къахьегаш ба тха совхоза болхлой.

Б. БАРКИНХОЕВ,
Грозненски района «Юбилейный» совхоза парткома секретарь.

Наьха тешам беннар

Iалашмате чоалханен бехктокхамех болх ба В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чаккхдоахача завода № 9 йолча цеха контрольно-измерительни приборий (КИП) прибористаша, слесараша беш бар. Цу балхах дика лоархIабеш шоай бехкагIа цехерча цхьаккха установке балха тIа хьовзам ца хулийташи дукха специалисташ ба цига. Царех цаI я РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаяь прибористка Ржевская Валентина Григорьевна. Цхьан моттиге сеца сатийна Iеш оамал йолаш яц из. Цу цехе кхаьчача моллагIча сага го йиш я Валентина Григорьевна установкера установке йодаш сихача боларах лелаш. Нагахьа установкера моллагIа прибор болх ца беш сечача е цо хьахьокхар шийна нийса ца хийтача сиха хьож из цунга. Тоха деза кулг теъе тоаю. ХIаьта цига нийсденна кхоачамбоацараш дIаяха шийн низ кхоачаргбоацаш хилча цу гIулакха оарцагIбоах цо КИП-а ремонтни участка слесараш.

Ишта ше къахьегаш йолча производствах дог лазаш, нахаца Iимерза, безаме хиларах коллективе сийдаьннад Валентина Григорьевнай. Шийна тIабилла моллагIа бола болх даим цIенен биззан кхоачашбу цо. Цудухьа оал цеха кулгалхоша Валентина Григорьевна къахьегаш йола участок тешаме я аьле.

— Тахан санна дагадоагIа сона итт шу хьалха Ржевская Валентина балха ена, — йоах КИП-а слесара Гречишкин Борис Семеновича. Специалисташ дукха хинна бар тхо долча цул хьалхагIа а. Царна юкъе а хIама хьадара тIера хиларца, шийн хургйола професси кIоаргагIа йовза тIертарца, атто а ца лехаш хала хиларах балхах бIу ца къожабеш хиларца белгала яр Валентина Григорьевна. Иштта йолча бераша кхийнача йоIах башха дика специалист хургхиларах тешаш бар из йовзаш мел бола къахьегама ветеранаш. БоккхагIчар опыт, цар даь хьехар хьаэцаш, шийна ца хову дIахоатташ ткона хийттар дизза кхоачашдаьд прибористка Ржевскаяс.

Иштта цо къахьегарах дукха юкъ ялалехьа Валентина Григорьевнана елар прибориста цхьоалагIа разряд. КарагIдаьнначох кхоачамбаь Iеш оамал йоаца Ржевская шийн квалификаци лакхъе «Грознефтехимзаводы» объединенерча дешаракурсовой комбинате деша яхар.

Из дика чакх а яьккха лушехьа кхоалагIча разряда экзаменаш дIаеллар цо. ХIанз йиълагIча разряда экзаменаш дIаяла кийчлуш я Валентина Григорьевна. Ше болх беш йоллашехьа Грознерча № 1 йолча болхлой-кагирхой школе деша а яха укх шера 11 класс чакхйоаккхаш я из. Цул тIехьагIа шийн балхаца айхха бувзам болча Грозненски мехкдаьтта институте деша отта дага я. Цо из кхоачашдергхиларах теша мегаргва. хIана аьлча лаьрхIар кхоачашдеш оамал я цун.

Ше комсомолка хиларах тара общественни балха тIа а хьинаре дакъа лоац цо. Завода комсомольски прожектора член я Валентина Григорьевна. Каст-каста рейдаш а еш гучадоах комсомольски прожектора членаша цехашка, участкашка нийслу кхоачамбоацараш. Уж дIадахара оарцагIбоах цар цу цехий, участкай кулгалхой. Укхаза а моллагIчунгара доагIар хьадехаргдолаш хилар дIахьокх Ржевская Валентинас.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТIА: ехача приборага хьожаш ба прибористка В. Ржевскаяи слесарь Б. Гречишкини.

А. ПАНОМАРЕНКО сурт.

КЪОНАБАРИЙ КХОЛЛАМ

Iилмана дукхача хана дена хоош да катализатораша дукхагIйолча хана юкхера хулаш йола продукт дукхагIа я сихагIа а хулийтилга. Из а катализаторий керттера белгало. Цудухьа Iилманхой лаха гIерташ хул керда, лакха эффективность йола активизаторашкатализатораш.

ГрозНИИ къоначa Iилман болхлочо В. А. Дорогочинскаяс шийн диссертационни тема керте лаьцар парафинови углеводородашта изомеризаци яра процесса керда, кхи а чIоагIагIа йола катализатор лахар.

ТIагIертта, хьинар кхо ца деш къахьегарах толам баьлар. В. А. Дорогочинскаяс кийчъяьй керда катализатор — «цеокиз».

Хьалха балха юкъе делаьча катализаторел кийчъеш аттагIа а, чIоагIагIа а я из катализатор. Из производствана юкъеяхьарах шера 7,7 миллион сом пайда боал.

«Цеокиз» яха катализатор кийчъярах автора диссертационни комиссе технически Iилма кандидат яха цIи хьожайир 1974 шера къонабарий Iилматехнически творчества Ерригсоюзни хьажаре Сийлен грамотаци ахчан премеци белгала а яьккхар.

Ф. МУСТАФИН.

Коммунистех дола дувцараш

ТОЛАМИЙ НОВКЪА

ИйслагIча пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяра тIехь яьржача социалистически яхьо гучаяьхай къахьегама турпалий дукха а керда цIераш. Цар мугIаре йоагIаш йола моттиг дIалоац коммуниста Магомадов Селима, Шалински района Ленина цIерагIча колхозе болх беш ва из. Хьинар дола механизатор района доазонал гаьнна арахьа вовзаш ва. Цунах доккхал ду нийсархоша, цунца нийсбала гIерт кагий бараш. Цун бахьан да Селим йоккха говзал йола хьажкIаш лелаер хилар.

13 шу хьалха духхьашха бе еллар цо «Болата алача» урх. Цу хана дена цхьанна а дийнахьа юкъера ца воалаш хьаьнала къахьегаш хьавоагIа говза механизатор. Цу шерашка хийла гектараш лаьтта аьхад, хийла тоннаш ялат кхедаьд цо.

Итт шу совгIа ха я Магомадов Селима Ленина цIерагIча колхозе хьажкIаш кхею. Цу юкъа дика караерзаьй цо «кура» хьажкIаш кхеяра агротехника, доазув доаццаш езаеннай ахархочун говзал, бокъонца Iомаьй трактор, кхыйола техника. Цу итт шера чухь дукхаза а ехай Селима вахара дог гIоздоаха доппо гуйренаш: хIара шера хьийкъа хьажкIаш кхею цо.

Къаьстта вокххийвеш я дIадахача шера итогаш. ПланагIа 30 центнер йолча, 180 гектарах хIаране тIара 53 центнер совгIа фуалъяьха хьажкIаш чуийцар Селима звенос. Из боккха толам ба. Лаьтта хий ца дуллаш хилар терказне нийцача-м хIаьта а.

— Иштта толам баккха мишта вIаштIехьдаьннад шун, — аьнна шийга хьаьттача Селима дийцар:

— Эггара керттердар лаьтта дика кийчдар да. Хила еза кIоаргал а йолаш из ахар, кхоачам хиллал йолча органически минеральни удобренеша цунна эша кхача балар, дIадувш дола фу дика хилар, баьцовгIашта шийн хан-ханнахьа обработка яр — царех хIара гIулакх боккхача лоархIаме да.

— Массадолчул а керттердар да шийн болх безар, — дIахо дувц Селима. — Са звеноца къахьегаш ва Хадаев Бекийи са воI Вахити. Визза механизатор ва Беки. Сайх санна бIу болаш тIадожаду аз цунна моллагIа гIулакх. Вахийта, бакъдар аьлча, балха опыт кIезига я. Советски Эскаре гIулакх даь а ваьнна цIавенача тIехьагIа венав из са звено къахьега. Бакъда, боккхагIчаргара хьоккхам а эцаш къахьегар бахьан долаш хIанзале а тоъал дика караерзаьй цо говзал.

ХIара шера хьажкIаш дика хьувкъаяра Селима доккха гIо ду шоай районерча XX-гIча партсъезда цIерагIча колхозерча хьажкIаш лелаечунца Октябрьски революцен «Знак Почета» яхен орденаш еннача Ломалиев Iаьлийца социалистически яхь лелаяро. Уж каст-каста вIашагIкхет, вIаши дагабувл, балха опыт дIа-хьа эц.

...ДIадахача шера бIаьсти дар из. Лаьтта дика тоадаь а ваьнна хьежкIаш дIае волавелар Селим. Болх дика дIабодар. ЦIаьхха сеялка тIера маркер яйра. Агрегат соцае йиш яр: из ца хилча нийса хургдацар дIаювча хьажкIий мугIараш. Еха уйлаш а ца еш, шийн новкъост волча Майртуп яхача юрта вахар Селим. Укхо дена гIулакх шийна дайзача, вела а венна Iаьлас аьлар:

«Из-м хала доацар дар, маркер хургья-кх хьона». Шийна эша оатхал а яхьаш юхавийрзар Магомадов.

Ломалиев Iаьла а башха-дика говзанча ва. ХIара шера боккха хьувкъам чубахь цо хьажкIий. ДIадахача шера цун звенос хIара гектара тIара чуийцар 52,6 центнер фуалъяьха хьажкIаш. Укх шера шоайла яхье баьннаб цIи хеза хьажкIаш лелаераш.

— Iаьла а говза хьажкIаш лелаер ва, низ кхоачаргбий хьа цул тола, — хетт аз Магомадовга.

— Цхьа килограмм ваьнна а хьалха-м варгва, — йоах Селима.

Ше бераш бегаш бале а, эрна дош оалаш вац Магомадов. Дика хов цунна Ломалиев Iаьлийца къувса низкъало хургдолга. Бакъда, шийх а шийн новкъостах а чIоагIа бIу бенна ва из.

— КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даьча Кхайкарала жоп а луш, са звено коллективо укх шера дош деннад шийн участка хIара гектара тIара 55 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуэца, — йоах звеньевойс Магомадов Селима.

Даьхен рузкъа дебадар духь Магомадов Селима хьегаш дола къа зехьа дайнадац. Вай правительствос цунна еннай Къахьегама ЦIеча Байракхен «Знак Почета» яхен орденаш, Ленински юбилейни медаль.

Юртхоша сий деш ва звеньевой. Магомадов Селим шозза хержав Курчалой юрта Совета депутаталла. Наьха шийх бенна тешам боабац цо. Дика кхоачашду депутата харжархой хьашташ.

А. БАРЗАНУКАЕВ.

ДИКА ВIАШТIЕХЬДАЬХАЧА ХЬАЛАШКА

Пятилетка укх тIеххьарча шера 100 эзар сома маьхa планал совгIа продукци арахеца аьнна встречни план тIаэца лаьрхIар вай республика моттигерча промышленноста чуйоагIача «Металлист» завода коллективо.

План тIаэцаш дакъа лаьцар предприяте хIара болхлочо. КIезиг-дукха а ше болх беча моттигах дог лазачоа из доккха цIей дар ниттал декхар тIаэца вIаштIехьдалар. ХIана аьлча, ши-кхо шу хьалха цу саннача сийлен гIулакхага дог доахилга а дацар. шийн керттера производствени декхараш а кхоачаш ца деш йолча предприяте коллектива.

ХIанз гIулакхаш кхыча тайпара лел: денгара-денга тоалуш доагIа уж. Цу дикагIча оагIорахьа гIулакх деста хилара керттера да социалистически яхьа дукхагIа терко е укхаза баьнналга.

Сенах латташ да из — социалистически яхьа йовкхо, терко елга? Укхаза кхоачам баь Iац бригадаш, участкаш, шоайла социалистически яхье яьнай аьнна, декхараш тIаэцарах. Предприяте кулгалхоша, дукха даьд кердача техникаца, оборудованеца производство Iалаш а еш болхлой къахьегам аттача баккхара а, цунга хьежжа цун овсарле лакх а еш тIанийца декхараш дикагIа кхоачашде тороннаш совъяхара а. ХIаьта партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша шоашка доагIача даькъе иштта дукха къахьег болхлой политически сакхетам айбара, дисциплина тоаяра, болхлой коллективе товргдоаца нийрча гIулакхаш,—корта бохабеш дола малараш мелилга, балха тIехьбувлилга леладеш бола нах нийсача новкъа бахара. Болхлой политически сакхетам айбара, профессиональни говзал лакхъяра, экономически дешаех лаьца кхетам балара, тайп-тайпара школаш я заводе вIаштIехьъяьха. Цу ерригача мероприятеша, хIаране кхетам лакхбеш хиларах тарра, эргадоакх болхлой къахьегамцара гIулакх, айду цар хьинар, юкъеоз уж социалистически яхьа.

Социалистически яхь чIоагIагIа, шерагIа яржарга хьежжа къахьегама толамаш а совдувлаш хилара тешал деш да укх шерара хьоккхамаш: планагIа биъ бетта 582 эзар сома маьха арахеца езаш хинна валови продукци 610 эзар сома маьха арахийцай, 582 эзар сома маьха маьхал яккха езача 599 эзар сома маьха маьхала яьккхай, къахьегама овсарле планагIа лийрхIачул 2,9 процент лакхъеннай планал совгIа 5 эзар сом пайда а баьб.

Шу долалуш цехий участкай коллективаша социалистически декхараш тIа а нийца шоайла яхь лелае лаьрхIар. Хьалхарча квартале социалистически яхье даьхача толамашта яьча итогаша гучадаьккхар участкашта юкъе хьалхара моттиг Мархиев Мусас кулгалдеча механически участка коллективана йоагIилга. Карара кара тела цIе вымпели 100 сом ахчан премин елар из моттиг яьккхачарна. ШоллагIа моттиг иштта вымпел а ахчан преми а луш Лабода Андрея кулгалдеча весоремонтни участка коллективана хьожайир.

Бригадашта юкъе хьалхара моттиг яьккхар Кокиашвили Александра кулгалдеча коллективо. Къаьстта дика къахьегарах иштта белгалбаьхар къаьстъкъаьста бола болхлой а: котельщикий бригадир Осмаев, кузнец Гольдман, электросварщик Ахмадов, никилировщица Сметанина, иштта кхыбараш а.

Нагахь санна дIадахача шера завода борхI болхло «1974 шера социалистически яхье котваьннар» яхача значокашцен, шин болхло «ИйслагIча пятилетка ударник» яхэ цIи яларцен белгалбаьха бале, укх пятилетка тIеххьарча шера цу тайпара сий даьнна къахьегамхой дукхагIа хургхиларах тийша хила мегаргволаш да хIанз предприяте этта хьалаш. «Металлист» заводо тIеххьарча хана арахеца продукци дикагIа а, дукхагIа хоатташ а хилара тешал деш да дIабахача бетта Пятигорске хиннача ярмарке договорагIа Дагестанага 30 эзар сома маьха, Минеральни водашка 15 эзар сома маьха продукци ехха хилар. ДукхагIа дIанйеча продукцех яр хIанз тIеххьарча хана арахеца доладаь доккхий а зIамига а подносаш, автомобилаш яраштa лаьрхIа йола сувенираш а.

Бахача наьха хьашташца шийн болх тарбе гIерташ я предприяте коллектив. Цудухьа каст-каста хувцалу арахецача продукцей ассортимент а. ХIанз а керда продукци: маIача наьха а кхалнаьха а вIашкадехка зонтикаш арахеца кийчлуш я из коллектив. Уж зонтикаш а, кхы тайпара продукци а арахецаш хургья Урус-Мартане хьаелла кийчлуш йола предприяте цхьаькха участок.

Л. АУШЕВА,

БУРОВОЙРА ПАРТИЙНИ ГРУППА

Старогрозненски бурув деттача балхий управлене эггара дикагIчарех цаI я Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат Виктор Петрович Слесарев керте латта бригада. КIоаргга а тIехкIоарга а скважинаш йоахача эггара чоалхане дола балхаш ду цо. Цо болх бу Хаян-Керте, Старогрознеиске, Ястребинае.

ДIадаха шу чакхдоалаш лоаццача хана цо яьккхар 5470 метр кIоарга йола «Межхребтовая № 2» яха скважина.

Из яьккхачул тIехьагIа яь яьнна буровой установка ца хилар бахьан долаш бе болх боацаш бисар бригадера нах. Кхычахьа шоашта бе болх корабоагIаргболлаше бригадера дIабаханзар уж.

Из хилар буровой партийни группа ханнахьа оарцагIа а яьнна гIулакх вIаштIехьдаккхар бахьан долаш. Электромонтер Владимир Иващенко керте латтача коммунисташа (уж берригаш а ворхI саг ва) собрани йир. Цар цига хьийхар комсомольцаш, профсоюзни актив, районни инженерно-технологически централизи инженерно-технологически службай кулгалхой. Цига дийца а дийна, чIоагIдир бригада ца йохийта, из вышкомонтажникашта новкъостал де нийта. Цу бригадас новкъостал дар бахьан долаш «Ястребиная-111» яха буровой йиллача ханал ах бутт хьалхагIа хьалъяь яьккхар. ХIаьта из бахьан долаш ханал хьалха бурув тоха доладир цига.

Пятилетка чакхйоалача шера 3430 метр бурув тоха деза я из бригада, цох ах лохерча горизонташка а тохаш. Бурувтохача дукха духьалеваш нийсенна йоллаше а,— масала, цкъа газ гучайоалаш, тIаккха ловбата маркхал чубуаш, бурув тоха инструмент дIалувцаш... — квартана план 35,6 процент тIеххкоачашйир, 1851 метр бурув а тохаш. Цу тайппара, бригадас шера йоагIа план хьалхарча квартале 54 процент кхоачашйир, хIаьта ше тIанийца социалистически декхараш — 53,6 процент.

Химически реагенташ, электроэнерги кхоярах, осташка биззa болх байтарах, керда техникеи технологии юкъейоалаярах хьалхарча квартале 100 эзар сом кходир.

— Оаха толамаш доах, — аьлар парте волцача смени мастера Бенеш Ивана, — партийни органиэаце нийса лостам телаш хиларах, комсомольцаша цIо деш хиларах.

Бригада членаша толамаш дахара бахьанех цаI да политически сакхетам дикка хилар, Политинформатораши агитаторашен болхлошта дIайовзийт мехка а дозол декъа а хула доархIане событи, республике, шоай управлене хула керда хIамаш, царца дувзаденнача хьалхашка отта декхар. Иштта хилар КПСС ЦК-ас партега, советски халкъага Кхайкарал дича, КПСС ЦК апрельски (1975 ш.) Пленума хоам хьахезача. Парте XXV съезд гулъергхиларах хиннача цу хоамо дог гIоздаьккхар бурув деттарий, кхы чIоагIагIа къахьега уйла чуйоссайир.

Старогрозненски бурувдеттараша лаьрхIар пятилетка чакхйоалача шера план ханал хьалха кхоачашъе. ХIаьта «Ястребиная-111» яхача буровой болхлоша соцадир планал совгIа 20 метр кIоарга бурув тоха.

Шоай хьалхарча квартала итогаш еш буровой группарторга бурувдеттара теркам тIабахийтар пятилетка шерашка латтача ерригача социалистически яхьа лозунг «Ма-хулла кIезигагIа хIама дIа а дохийташ продукци дукхагIен дикагIен яккхар!» яха дешаш хилара.

— Бурув техача IотIакхоачийташ кIоарга колонна дика ка йоалаш Iочуяхийтай вай аьлар бурув деттача мастера, политинформатора нов. Сергеева.

— ХIанз авареши браки ца хулийташ, ма-хулла кIезигагIа хIама дIа а дохийташ, бурув дика тохаргда вай, — аьлар шоай болхлошка.

Шоай группарторген политинформаторен дувцар хьаллаьцар болхлоша.

Владимир Ильич Ленин ваь 105 шу дизара сийна 19 апреле хиннача Ерригсоюзни коммунистически субботнике массане а хьинаре къахьийгар цу бригада членаша.

Цар иштта болх дика бир Дай-мехка Сийлахь-боккхача тIем тIа советски халкъо Котало яьккха 30 шу дизара цакъаболхаш а — цун сийна къахьегама вахташ лоаттайир.

ХIанз хулача хоржамаштен гулъеча парте XXV съездан доккхий производствени толамаш даьха накъабаха пятилетка чакхйоалача шера план ханал хьалха кхоачашъе дага ба «Ястребиная-111» яхача буровой болхлой.

Т. АЛЕКСЕЕВ.

ПАТРИОТИЧЕСКИ КХЕТАМ ЛУШ

«Советски Союза гIулакх деш ва». Иштта цIи йола стенд кийчдаьд Грозерча ткъаь шийттлагIча юкъерча школа дешархоша.

Из школа йистеяьккхача, хIанз Советски Эскаре гIулакх деш болча наха боккха бувзам лоаттабу цу школа хьехархошцеи дешархошцеи. Царех ба хIанз Ф. Э. Дзержинске цIерагIча тIема Академе деша багIа Гасанбеков Сергей, ЦIеча Байракха ши орден лелаеча Орджоникидзевски тIема училища курсант Шитиков Сергей, тIема Флота матрос Вартанян Александр, кхыбараш.

Иштта лоаттабеча бувзамо боккха патриотически кхетам лу дешархошта, шоай школа йистеяьккхача цу дикача наха тара хила уйла чуйоссаю царна.

Я. БУБНЕНКО.

ДОТТАГIАША ХЬОАШАЛГIА ВЕХ

Со волча технически отделе хьачувера геттара гIадвака, цхьан бе газети шоллагIча бе письмош доаллаш автоматика группа воккхагIвола инженер Гапотченко Геннадий Александрович.

Письмо Чехословакерча доттагIашкара хургда хьа, — хьаьттар аз. Шоаш болча Геннадий а цун дезал а хьоашалгIа бехаш дар письмо.

Юкхьанца из доттагIал миштa тоссаденад хоуш вар со. 1973 шера аьхки командировкагIа Ростове нийсвелар Геннадий Александрович.

Города Театральни майдан тIа шин саго бехказа а бувлаш соцавир из. Эрсий меттала шаьра лецар уж. Главпочтамт хеттар Чехословакерча туристаша. Цигача байзар шоайла Геннадий Александровиции чехаш Криванек Яни Олдрих Бемии.

Ян Брно яхача городе автоматически линеш арахецача заводе токарь-расточник ва. Олдрих каьхат деча завода болхло ва. Отпуск массаза а цхьана аIахьу чу шин доттагIчо — тайп-тайпарча мехкашка: Венгре, Югославе Румыне, СССР-е. ХIанз цар шоаш болча отпускагIа салаIа дIавех шоай керда хинна доттагIа Гапотченко Геннадий.

А. БАКАЛЮК.

ТОРГОВЛЕИ ОБЩЕСТВЕННИ КХАЧАНИ ДЕШАШТА ЙОЛЧА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА МАССАЗАРЧА КОМИССЕ

«Грознефтехимзаводы» яхача объединене предприятешка общественни кхача малагIча хьал тIа ба хьожаш тохкам баьб торговлеи общественни кхачани дешашта йолча Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Массазарча комиссе, шийн заседане дийцад из дош.

Комиссе белгалдаьккхад, ОРС-а торговлеи общественни кхачани предприятеша 1974 шера комплексни обедаш дIахецарен ах фабрикаташта заказаш хьанийдарен гIулакха цхьайола прогрессивни формаш юкъейихьа хилар.

Столовеша хьалхагIе заявкаш дIанйю дулхах, чкъаьрах, бедах ахфабрикаташ кийчъяра а, хIаьта иштта кулинарни кондитерски хIамаш хьаяра а.

Мукъа деноош хьатIаоттача хана кулинарни кондитерски хIамаш йохкара выставкаш вутаю.

1974 шера дикка дукхагIа хьа а яь, болхлошка дулхах яь ахфабрикаташ кулинарни хIамаши ехкай общественни кхачан предприятеша.

Объединене ерригача заводашка бийсанарча сменагIа болх беча болхлошта кхача кийчбелга вIаштIехьдаьккхад.

Торговлен «Общепитен» ерригa предприятеш холодильни технологически оборудованеца кийчъяьй. Кхачах отравлени ца хилийтаран санитарни правилаш кхоачашъяран чаккхьяха мероприятеш кийчъяьй ОРС-о. ИйслагIча пятилетка 4 шера товарооборота план 100,2 процент кхоачашъяьй.

Цхьабакъда общественни кхача вIаштIехьбаккхара «Грознефтехимзаводы» объединене ОРС-о беча балха тIа кхы а тоъал доккхий кхоачамбоацараш да. ОРС-а кулгалхоша биззa пайда эцац бахача наха торгови гIулакхаш дикагIа дара а торговлин товарообороти дегIа кхувла аьнна оттаяь планови заданеш кхоачашъяра а йолча резервех.

1974 шера товарооборота план 99 процент мара кхоачашъяьяц ОРС-о, вешта аьлча планаца нийслича цунгара хьаккхаьчадац 297 эзар сом 60 тиках планах лоархIаьраш 13 мара яц общественни кхачан 29 предприятех 10 предприяте кхоачашъяьяц шоаш хьаьь продукци арахецарен цунна реализаци ярен план, планаца нийслича хьалхарчар хьа ца луш дисад 726 эзар сом, шоллагIчар — 85,8 эзар сом.

Тикайи общественни кхачан предприятейи кхоачам болаш моттигаш яц лерттIа товараш дIанийсден бахача наха гIулакх дара прогрессивни формаш юкъехахьеи. Шорттига дегIаух общественни кхачан сеть. ХIама даа Iохувша моттигаш дукхагIа хилийтара заданеш цIаккха а кхоачашъяц. 1974 шера хIама даа Iохувша моттигаш дукхагIа хилийтара план кхоачашъяьяц объединене ОРС-о, шера заданегIа 450 саг Iоха моттиг кийчъе езача метте, хьалъяьр 80 моттиг йола цхьа столови мара яц (А. Шерипова цIерагIча заводе).

Бахача наха лерттIа гIулакх делга Iалашдац общественни кхачан дукхагIйолча предприятеша. Масала, болхлошта кхача кийчбелга вIаштIехьдаккхара Iаткъ радиотехнически заводерча столове нах дукхагIа чуэца низ ца хилар.

Цхьаццайолча тикашкен столовешкен санитарни правилаш телхаеш, территореш, оборудовани, инвентарь бIеха лелаеш, предприятешта ханнахьа ремонт ца еш, сиха талха товараш дIадохкара тIахьожам ца лоаттабеш моттигаш я.

Комиссе объединенен ОРС-ен теркам тIаберзабир къахьегамхошта деш дола торгови гIулакхаш овлангара дена тоаданза дарг ца хилара. Царна могадир 1975 шера планови заданеш кхоачашъяран бIарчча нийслагIа пятилетка толаме чакхъяккхаран материально-технически база хьаелта, фондашта реализаци яран бахача наха аларах дена ца Iеш товараш тIаккхахьаран къаьстта уйла тIайохийталга, советски торговле правилаш телхарца хоадамболлаш къовсам болабелга.

Торговле прогрессивни формаш шерагIа юкъехахьара торговн сета реконструкции специализаци, йиза, общественни кхачан предприятеш хьалъянза баргбац ОРС-а кулгалхой.

Торговле болхлошта юкъе беш бола массово-политически болх тоабанза, социалистически яхь шерагIа йоаржаянза яргьяц.

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

МагӀалбика районе «Къахьегара конституционни декхараш кхоачешдарен къахьегалуш бола нах общественни производствана дӀахо а юкъеозара де дезачуни хьакъехьара» Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета VII-ча сессе соцам мишта кхоачашбу хьежар Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиум. Из соцам лерттӀа кхоачаш ца беш хилар белгалдаьккхар. Городской юртийн Советий исполкомаша, цхьайолча промышленни предприятей, совхозий, колхоза кулгалхоша ледара пайда эц района экономика лакхьяра торонех. Пятилетка заданеш кхоачашъяра тоъам хиллал хьаяц промышленни юртбоахамел продукци. Дукхача предприятешка ледара пайда эц производственни мощностех, во вӀаштӀехьбаьккхъ ба къахьегам. ДукхагӀча наькъе планаш кхоачашъю чурча торонех а йоацаш, планаш лохьяра наькъапа.

Районе кхоачашъяц культурно-бытовойн коммунальни тӀиналош хьалъяра планаш. Кхоачашъяц розничи товарооборота план а. Ма-лоаттӀара вӀаштӀехьдаьккхадац бахача наха деш дола бытовойн коммунальни гӀулакхаш. Уж кхоачашдеча 11 организацеех цхенне мара план кхоачашъяьяц. Бахача наха бытовой гӀулакхаш ду предприятеш ма-йоаттӀара дукхагӀа хиинйтац, къаьстта юрташка. Юрта боахам дегӀабоалабара заданеш кхоачашъяц. ДӀалахача шера «Кавказ» яхача колхозо паччахьалкхенна дӀа ца луш тӀадисар 34 тонн дулх, 75 центнер тха, «Ингушский» совхоза тӀадисар 75 центнер тха. Района боахамаша кхоачашъянзар ялат даккхарен кийчдарен планаш.

Къахьегамхой депутатий городскойн юртийн Советий исполкомаша хӀанз а ма-боаггӀара бац къахьегама кхоачамех пайда эцар, къахьегалургдола нах общественни производствана юкъеозара беш бола болх.

Къахьегалургдола нах кӀезига ба районе балха тӀа болаш. Болх булургбола нах общественни къахьегама юкъеозара ледара йоакхо ю «Алханчуртский», «Ингушский» совхозий кулгалхоша.

Предприятешка, колхозаца, совхозашца бола бувзам ледара лоаттабу юртий Советий исполкомаша. Балха боацача наьха спискаш яц Советашка.

Балхара дӀабувлаш хиларах квалифицированни болхлой тоъац района предприятешка, кхоачамхиллал кийч а бац уж. Профтехучилищешка кагирхой дешэ бхийтара заданеш кхоачашъяц.

Шенхаштара кхоачамбоацараш да хьатӀаккхувча тӀехьенна къахьегама кхетам балара хьакъехьа а. Дешархошта профессиональни лостам балара болх ледара бу горисполкомо, района халкъа образоване городской отдела, юрий Советий исполкомаша. Шоаш шефал деча школашца боаггӀаш бола бувзам лоаттабац колхозо, совхозаша.

Районе хӀанз а цхьабола нах ба шоаш къа ца хьегаш гулдаьча рузкъах бахаш. Совдегарал леладеш, социалистически рузкъа лечкъадеш, законагӀа доацаш лаьтташ дӀалувцаш, доагӀачул дукхагӀа хьайбаш леладеш моттигаш я.

Уж белгалдаьха кхоачамбоацараш тӀехьа ца тетташ дӀадахара дола гӀулакхаш де декхарийла йир къахьегамхой депутатий МагӀалбика городской Совета исполком Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо.

«Къахьегара конституционни декхараш кхоачашдарен къахьегалуш бола нах общественни производствана дӀахо а юкъеозара де дезачуни хьакъехьара» Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета VII-ча сессе соцам кхоачашбара къахьегамхой депутатий МагӀалбика городской Совета исполкома практически новкъостал де тӀадиллар Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо Нохч-ГӀалгӀай АССР юрта боахамев моттигерча промышленностех министерствашта, «Скотопром» треста, «Чечингушвино» производственно - совхозни объединенена.

Шоай дош кхоачашду

Пятилетка чакхйоалача шера доккхий социалистически декхараш тӀаийца къахьег Сунженски района чуоттадаь хьайбаш кхобача «Сунженский» совхоза болхлоша.

Уж дика накъабахар дунен халкъашта юкъерча цӀейна — 1 Майнен Дай-мехка Сийлахь боккхача тӀем тӀа советски халкъо Котало яьккха 30 шу дизаран. Бӏъ бетта задани тӀехкхоачашйир. ПланагӀа 900 центнер йолча 981 центнер дулх тӀаккхетийтар хьайбашта. Шера планагӀа 99 эзар сома пайда бе боагӀача, бӏъ бетта баь пайда 42 эзар сом ба.

Къаьстта дика къахьийгад воккхагӀволча скотника Байсагуров Бакмарзас, скотникаша Ахмадов Пахруддина, Дерпшева Заловбас. Цар кхоабача доаханах хӀаранена дийнахь-бус юккъера лаьрхӀа планагӀа 500 грамм тӀаккхета йоагӀача 1054 грамм тӀаккхийтар.

Парте XXV съезда ма-боаггӀара накъабахара кхы а доккхагӀа декхараш тӀаийца къахьег «Сунженский» совхоза болхлоша.

Ю. ЮСУПОВ.

Яхье кхоалагӀа моттиг

НийслагӀа пятилетка толамца чакхъяккхара тӀаийца социалистически декхараш тӀехкхоачашдеш хьайоагӀа Назрановски автотранспортни предприяте коллектив. Укх шера бӏъ бетта план 21 апреле 105,9 процент кхоачашъяьй. Цу юкъа халкъа боахама мухьаш дӀа-хьа кхахьара план 100,1 процент кхоачашъяьй, тонно-километрий план 106,3 процент, пассажираш дӀа-хьа бигара план 136,8 процент, пассажиро-километрий план 113,3 процент.

Паччахьалкхен план а тӀаийца социалистически декхараш а кхоачашдеча иштта дика толамаш дахарах республика предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье кхоалагӀа моттиг яьккхар коллективо.

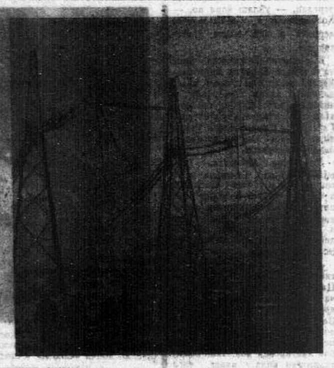
Дикача къахьегамца белгалбаьннаб водителаш Д. Оздоев, Н. Морев, Б. Могушков, Я. Боров, иштта кхыбараш а.

Х. ТОРИЕВ,
Назрановски АТП директора заместитель.

НОВКЪОСТАЛ ДЕ КИЙЧА ВА

ТӀехкӀоаргӀа «Бурунаргӏа» яхача скважена 7500 метр совгӀа бурув тега йоалла. Грозненски бурув тохара [illegible] управлене Шидиев Ӏумара кулгалдеш йола бурувдеттарий бригада. Иштта кӀоаргӀа скважина йиш мехка эттача хьалха йоаккхаш я. Къаьстта ала деза цу скважина бурув тохача бригада бригадирах Шидиев Ӏумарах лаьцца. Цо кулгалдеча коллективо массехьа а тӀехкхоачашъю шоай производственни нормаш. Шийна бригада производства кулгалдо хиина ца Ӏеш, политически кхетам балара дукха болх бу Ӏумара. Къонача, керда балха баьккхача болхлошта новкъостал ду бурувдеттарий говзал сихагӀа карерзае. Наха чехка дӀаувш, безаме саг ва Шидиев. Иштта хилар Грозненски мехкдаьтта институт а яьккха эгара хьалха укх буровой из балха веча а. Дукха ха ялалехьа шийна саг хинна дӀавахар бригаде. ХӀанз цу коллективаца цӀаккха ца хезача кӀоаргалга — 7500 метрага кхачийта дезаш ва из скважина тохаш дола бурув. АттагӀчарех дац из гӀулакх. Дукха халонаш нийслу лоаман кӀоагӀача породашта бурув тохача: бурув дӀалувш, маркхал юха вратувс, е сов дукха чубуъ. Цхьабакъда ерригаа уж халонаш эшаеш къахьег Шидиева кулгалдеча интернациональни бригада коллективо. Цу йоккхача коллективе барттайна къахьегаш ба эрсий, нохчий, гӀалгӀай, украинцаш, черсий, иштта кхыбараш а. Тайп-тайпара ха яьнна, тайп-тайпара оамалаш йола уж нах шоайла вӀашни тӀера, хеража професси езаш, шоай гӀулакхах дог лазаш хиларца белгалбоалаш ба. ХӀаьта шоай бригадир Шидиев Ӏумар царна массанена а везаш а сий деш а ва. ХӀама хатта дезаш, е гӀулакх эшаш моттиг хилча эгара хьалха бригадир волча воагӀа моллагӀа: хов шийна цо новкъостал дергдолга.

Д. ГАБЛЕВ.

КПСС XXV-ча съезда сийна къахьегама вахте эттаб Киргизе йоккхагӀйолча Токтогульски ГЭС хьалъераш. Ер шу чаккдоаллаш гидроузла лакха сунт теха даьккхен кхоалагӀчех йиъялагӀчех агрегаташта монтаж яь йистебоалеи лаьрхӀад уккхаза. Станце хӀарайр 300 эзар киловатт низ бола хьалхара ши энергоблок хӀанзэ а ток луш я. Нарынера гидроэлектростанци ирригационно-энергетически объект я. 19 миллиард кубически метр хий чухошаш хьаьача Токтогульски водохранилища хий детгача 800 эзар гектар лаьтташта хий а лоаттадергда кхы а 400 эзар гектар лаьтта кара а дерзадейтаргда.

500 киловольта лаьрхӀача электропередачай высоковольтни линена гидростанце ток Ферганси чӀоже дӀаккхухь. Трассай цхьа дакъа лоаман довкъашка гӀолла чаккхдоал.

СУРТА ТӀА: ЛЭП-500 электрически тӀий.

А. Поляковен
М. Шлафштейнен сурт.
ТАСС фотохроника.

БАЛХА ТӀА КА ЙОАЛАШ ВА

Грозненски дулх доаккхача комбината рационализаце инженер Розалюк Александра Михайловна йолча баьхкар рационализаторски предложени а яхьаш компрессорни цеха начальник Просандеев Алексей Михайловичи слесарь Черноротов Алексей Владимировичи. Цар лерхӀар «Лаура» яхача фирма арахийцача компрессора цхьа сосуд хувца. Шийна оттабьча боарамал совдаьлча коачача аммиак кхыча компрессорца дӀаӀовда дезаш хилар ду агрегата чура. Из дӀаӀовдалаца ерригача агрегата болх соцабора.

Рационализатораша сосуда кӀаларча оагӀон вентиль а оттаяь цхьацайола кигий оатхалаш а хийца агрегата болх сецабе безаоболацаш вӀаштӀехьдаьккхар из гӀулакх.

Творчески уйла е ховш, шийна къахьегам нийса вӀаштӀехьбаккха ховш хиларо цкъа новкъостал даь Ӏийнадац Алексей Михайловича. Алексей Михайлович Просандеев комбината дикагӀвола рационализатор ва, социалистически яхье дуккхаза а котало яьхай цо. Къахьегама толамаш дахарах Ленински юбилейни медаль, «Социалистически яхьа отличник» яха значок, дукха Сийлен грамоташ еннай Алексей Михайловича. Цун портрет комбината дикагӀболча болхлой портреташта нийсса сийлен Доска тӀа хьалтеха доал.

Т. ДИКАЕВ.

100 ЭЗАР ТОНН ЯЛАТ ДАККХАР ДУХЬА

Парте XXV-гӀча съезда дикача совгӀаташца накъабахара яхье баьнача Грозненски района къахьегамхоша дош деннад укх шера 100 эзар тонн ялат, цу дакъе 16 эзар тонн фуалъяьха хьажкӀаш, 43 эзар тонн баьцадаараш, иштта кхыйола юртбоахама культураш чуя.

Уж доккхий декхараш сийленца кхоачашде гӀерташ хьинаре къахьегаш ба района механизатораш. Цар дикагӀча агротехнически хана дӀайийра ерригаа культураш. ХӀанз царна маккхаш доахаш, культивацеш, хий тохаш ба уж. ДӀайийнача хӀамашта доаггӀача тайпара гӀулакх ду «Советская Россия» яхача, Ленина цӀерагӀча колхозашка, «Атагинский», «Юбилейный» совхозашка.

Къаьстта ала лов сона хьажкӀех. Ленина цӀерагӀча колхозе из культура кхееш 6 механизированни звено я. Царна керте летт дуккхача шерашка хьажкӀаш кхееш хьабоагӀа башха-дика механизатораш Дамаев Неци, Маковеев Петр, Аюпов Алман, кхыбараш. Цу звеноша цхьа эзар гектар совгӀа хьажкӀаш кхеергъя. Царех 650 гектар хьажкӀаш ялатийна лаьрхӀа я. ХӀара звенос доккхий декхараш тӀаийцад.

— Укх шера са звенос кхееш 212 гектар хьажкӀаш я ялатийна лаьрхӀа, — йоах звеньевойс коммуниста Н. Дамаева. — Вай республика дикагӀболча хьажкӀаш лелаераша даь кхайкарал къоабалдаь хьал а лаьца, са звенос дош деннад шийна участка хӀара гектара тӀара 40 центнерал кӀезигагӀа йоацаш фуалъяьха хьажкӀаш чуэца. Из хургда КПСС оргӀанарча XXV-гӀча съезда оаха кийчду къахьегама совгӀат.

Н. Дамаева звеноца социалистически яхь лелаеш ва Грозненски района цӀи хеза хьажкӀаш лелаер Маковеев Петр. Цун звенос доал деш 247 гектар хьажкӀаш я. Юкъера лаьрхӀача хӀара гектара тӀара 40 центнер фуалъяьха хьажкӀаш чуэца лаьрхӀад цо.

ХӀанз хьажкӀашта культиваци йоаккхаш ба механизатораш. Шоай дийнахьара балха нормаш 150—160 процент кхоачашъю трактористаша Кацюбин Виктора, Эсмурзаев Асус, кхыбараша.

ЧӀоагӀа терко ю цу колхозе хьажкӀашта хий диллара а. Силоса лаьрхӀа дӀайийнача хьажкӀашта хий тохаш бархӀ установка я. Шоай декхар къаьстта дика кхоачашду установкай машинисташа Агаев Петрас, Смирнов Ивана.

Иштта дукха хьажкӀаш дӀайийнай «Атагинский» совхозе а. Цига а массехк механизированни звено я уж кхееш. Царна кулгалдеш ба республике дика бовзаш бола хьажкӀаш лелаераш Гайтамиров Ширвани, Вагапов Байке, Акаев Салман. Цаоех хӀара звенона тӀачӀоагӀъяьй 200—250 гектар хьажкӀаш.

Масала, Гайтамиров Ширване кулгалдеча звеноса 200 гектар хьажкӀаш я. Шоай торонаш а лаьрхӀа звено членаша дош деннад хӀара гектара тӀара 60 центнер фуалъяьха хьажкӀаш чуэца.

Вагапов Байке звенос лаьрхӀад 200 гектарах хӀаране тӀара 55 центнер, хӀаьта къонача звеньевойс Акаев Салмана — 250 гектарах хӀаране тӀара 40 центнер фуалъяьха хьажкӀаш (план 31 центнер) чуэцаргъя.

Районе 81 механизированни звено я хьажкӀаш кхееш. ХӀанз цу звеной механизаторий керттера декхар да шоай кхашта хан-ханнахьа эша гӀулакх а деш хьажкӀаш дика кхеяр.

С. АКАЕВ,
юрта боахама Грозненски управлене агроном.

ДЕХКЕХ ЛОРАЕ ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДУИ КОА ТӀАРА ОАЛХАЗАРАШ ЛЕЛАДУИ ФЕРМАШ

ДукхагӀолча боахамий экономика хьайбай боахам дегӀабара боарамах тийша йолча вай республике къаьстта боккхача лоархӀаме да фермаш дӀа-юха дувлачеи инвазионни лазарех цӀена лоаттаяра дешаш.

Из декхар кхоачашделга вӀаштӀехьдаргдац ветеринарно-санитарни правилаш, цу дакъе цицхолгашцеи дехкашцеи къовсам лоаттабара накъйоахана мероприятей комплекс а йизза кхоачашъеш хилча мара.

Хьайбаш леладечеи коа тӀара оалхазараш леладечеи фермашкарча дехкашца лоаттабу къовсам дуккхача бахьанашца бувзабенна ба, хӀаьта царех керттердар — дӀа-юха дувла лазараш доаржадара кхераме цар деш дола доккха экономически зен.

Масала, Ӏилмо гучадаьккхад, пастереллез, лептоспироз, салмонеллез, хьаккхий рожа, листериоз, псевдотуберкулез яхараш санна дола лазараш дехкашкара дувлаш хилар.

Цул тӀехьагӀа, каст-каста цар доаржаду сагена хьайбайи юкъара лазараш а, масала, туляремия, чума, эгӀавар, бруцеллез, трихинеллез, токсоплазмоз, кхыдараш.

Ӏалаьмате сиха еб цицхолгаш. 3—4 бутт баьнна йолча хана яхкаш хул уж, цхьан сеча цицхолго шера 8—10-зза кӀорнгаш ю, керттерча дакъе бӀаьстаи юхьеи гурахьеи. Хьайбаш леладечеи коа тӀара оалхазараш леладечеи фермай помещенешкара цицхолгаш къоргашка ях, лаьтта кӀал нувхий гувнашка, кхона юкъе, кхалажа кӀал, Ӏойоасеяь латтача хӀамашта, дахчана юкъе бӀенаш а деш, хӀаьта деккий моллагӀча шоашта аьттув болча моттигашка, хийрадаьннача пенашта юкъе, шкафашка, кладовкашка, кхычахьа дах.

Кхача моллагӀа тайпа бале а бе бац цицхолгаштен дехкаштен, цхьабакъда дукхагӀа уж тӀаккхувраш ялат да, чот йоацащ дукха кӀама юъ цар. Масала, 1 килограмм дулх тӀаккхетийтара сагочул 10-зза дукхагӀа хӀама юъ цицхолгаша. Шера цхьан цицхолго 16—18 килограмм ялат дуъ. 100 цицхолгига (юкъерча боараме хьаккхарч лелаю свинарник) хӀара шера 2 тонн гаргга ялат дола. Ӏалаьмате доккха да хьайбаш леладеча фермашта цицхолгаша деш дола зе. Свинарникашкарча цицхолгаша деннен бийсаннен юъ ерригача хьаккхарчашта телача концентратех 50 процент. Котамаш чуйоахкача бунашка царна тессача доакъарах 15—20 процент дуъ цицхолгаша, хӀаьта иштта кӀорнгаш яа а тарлу.

ВӀашагӀкхийттача Къамий Организаце даннеегӀа, кхаъкарчен коа тӀарчеи цицхолгашеи дехкашеи хӀара шера деррригача дунен тӀа 35 миллион тонн ялат дуъ. Из да шера 100—120 миллион сага даьал ялат.

Цунах хьагу, дехкашеи цицхолгашеи алхха ялати доакъари даарах мелла доккха зе ду.

Лакхе дийцар теркал а даь, юрта боахама хӀара специалиста, хьайбаш леладечо кхетадар ловра сона, хьайбаш леладеча вай боахамашта цицхолгашеи цӀагӀарча дехкашеи мел доккха экономически зе ду, цу цхьан ханна дӀа-юха дувла кхераме лазараш республика территоре тӀа доаржа а деш.

Укх тайпара дешаш а хар дезаш хургва статья ешаш вар. Хьайбай боахамашка а вешта вай республика территоре тӀа а уж зуламе садоахке хӀамаш яржара гӀулакх мишта латт? Духхьал дӀаргда вай, халахете а, уж вайцига дукха яьржа а керттерча дакъе птичникашка, свинарникашка, коровникашка, телятникашка, базашка, складской помещенешка, нах чубахача цӀеношка, хьайбаш леладеча фермашта гонахьа, желашка, хьаьрашка, холашта юкъе, кормоцехашка, кхычахьа яхаш а хилар.

Тамаш йолаш хӀама да, республикерча цхьайолча хьайбаш леладечеи коа тӀара оалхазараш леладечеи фермашка дехкий меттел, цицхолгаш а яьржалга шоашта хайча а, е хьайбаш леладерех а, е коа тӀара оалхазараш леладерех а цхьанена а цун бала ца хилар.

Эгара новкъагӀлар да, хьайбай е котамай ферме хьо дӀачуваьлча, бийсанна меттел, дийнахьа а хьона гуччахьа хьаьшка гӀолла дӀа-юха а удаш лела цицхолгашеи дехкийи бӀаргагуш хилар. Цу тайпара моттигаш дукха я Шелковской, Ножай-Юртовски, Гудермесски, Грозненски, Веденски районий хьайбаш леладечеи котамаш лелаечеи боахамашка.

Шеко яц, колхозий, совхозий, кхыча организацей фермашкара дехкийи цицхолгаши йоаяра ветеринарни специалисташа дукха болх беш хиларах. Из бахьан долаш республикерча цхьадолча хьайбаш леладеча боахамашкара дехкий дикка кӀезигденнад укх тӀеххьарча шерашка. Цу гӀулакха чӀоагӀа къахьег 1969—1970 шерашка хозрасчет а йолаш вӀашагӀъеллача ветеринарно - санитарни отрядо (начальник Я. Е. Литвинов). 1969 — 1970 шерашка кхаччалца кан-ханнахьа, хьалхагӀе оттаяь план а йолаш, дехкех доала зе теркал а деш лоаттабаьбац республика боахамашка дехкашца къовсам. Цудухьа дукха даьржадац уж хьайбаш леладеча фермашка.

Масала, отчетни даннешка хьежача, ветсанотряда дератизационни отделене 1974 шера республика боахамашка 18021 цицхолги 6423 дахкен бийнаб. Из бахьан долаш цхьан шера республика боахамашка ца толхадайташи ца дуийташи кӀалхардаьккхад 29 070 сома маьха 367 тонн ялат.

1973 шера а иштта 17 эзар гаргга цицхолги 6633 дахкен бийнаб, шера 28 099 сома маьха 356,9 тонн ялат кӀалхара а доаккхаш. Цунна юкъе лаьрхӀадац галеш доахадеш, пенаш оахкаш дехкашеи цицхолгашеи ду зе. 1970 шерагара 1974 шерага кхаччалца хадданза дератизационни средствах пайда ийцача Шалински, Шелковской, Гудермесски районий цхьадолча боахамашка дикка кӀезигденнад даржаш дола лазараш.

Шин тайпара я дехкашеи цицхолгашеи лоаттабеча къовсама хӀацзара методаш: дехкий ца даржийтари доадари.

Вайна ховш да, бетонированни ий долаши дика лард еллаи йолча помещенешка цицхолгаш ардаккхех даьча гӀирсашкарчул кӀезигагӀа хулга, хӀаьта хьайбай хьаьш каст-каста цӀендича, цицхолг чуяргӀоацача яьшкашка доакъар лоаттадича, гонахьара нувхаш дӀаяьхача, кхыдола гӀулакхаш чакхдаьхача дехкийи цицхолгаши кӀезигагӀа хулга. Цудухьа аьшк а теха дӀакъовла деза цицхолгаши дехкийи чуухаргдола деррига чаькъаш — турбашта юхе гӀоллен ийцахи доакха Ӏурғаш.

1975 шера цицхолгашеи дехкашеи лоаттабеча къовсаме хьайбаш чулеладеча помещенешка шерра пайда эда могаеш дукха препараташ яц. Царех я зоокумарини цуй натриеви тухи, пенокумарин, дифенацин, пенолацин, фентолоцин.

ХӀанз эгара аттагӀа, пайданегӀа, дарегӀа йола метод лоархӀаш я приманкаш а эль уж препараташ тессара метод. Приманка кийчъе хала дац. Цу гӀулакха кӀеззига дохьаж а теха дуккха кхача оттабе беза чам дикагӀа хургбола хӀамаш а теха — гелорий даьтта, шекар. Масала, приманках тох лакхе йийцача моллагӀча цхьан препарата 2—3 процент, цхьан Ӏурга чу тоссача хана 3—7 грамм а йолаш. Хица кийчъеш хилча 100 кв. см. 3—5 грамм тох, Ӏурганка дехкий мел холуча хана юха керда а йоахаш тесс уж.

Котамаш дукха цхьана чуйоахкача бунашка миччахьа а цицхолгаца юаргйолча моттигашка Ӏояхха мегаргъя зоокумаринови приманкаш: котамаца хӀама юача нийлгашка, доакъар чулоаттадеча яьшкалка, тамбурашка, доакъар кийчдеча отделенешка, кхычахьа. Бийсанна, котамаш хӀама днаь а яьнца хьалхайшача хана тайсача дикагӀа я приманкаш. Ӏуйрийна котамаш хьалгӀовтталехьа хьагулъе еза юхейнса приманкаш. Бунашка каст-каста укх тайпара моттигаш а нийслу. Цхьаьнца бахьанегӀа яйна котамаш цхьац метте гув а бийя Ӏойохк птичницаша, специалист ванга хьежаш йоадаю уж, цул тӀехьагӀа шоай ханнахьа дӀаарахьош. Иштта мегаргдац, хӀана аьлча яйнача котамий дулх диаь йизача цицхолгаша яац дохьаж а теха царна тесса хӀама. Яйна котамаш чутесса гобаьккха къайла цхьа моттиг къоастайоре бакъахьа дар. Арахьа а чухьа а пенашта юхе гӀолла дехкаша мел даьхача Ӏургашка зоокумарни чутасса еза.

Коровникашка а хул цицхолгаш, дхьабакъда свинарникашкарчули птичникашкарчули кӀезигагӀа хул. Цицхолгаш тоъал дукха Ӏайнача коровникашка дӀадийхка латта доахан тӀаккхоачаргдоацача моттигашка Ӏойохк приманкаш, цхьацанахьа 15—20 грамм а йолаш.

Лакхе йийцача препарател совгӀа дехкий доадара пайда эц иштта крысид, ратиндан, цинка фосфид, талле сульфат, монофтарин. Уж препараташ эгара чӀоагӀагӀчарех я, цкъаза маре а товсац.

БӀаьстан юхье, доахан доажаде лоам хьал ма дийтиге а, болабе беза дехкаштен цицхолгаштен духьалара къовсам, хӀана аьлча доакъар ца корадоагӀаш йиса уж кхыча помещенешка чуйола тарлу.

Кхыча ветеринарно - санитарни мероприятей комплексана юкъе еш йолча дератизаце йиш хулийт боахамаша тайп-тайпарча лазарех дуккха а сихагӀа ӀоцӀенде а хӀаьта иштта хьайбаштеи котамаштеи лаьрхӀа дуккха доакъар дехкашка ца дуийташ кӀалхардаккха а.

Дехкий фу хоададара эгара пайданагӀа хургба ветеринарни, медицински, агрономически службаша цхьан хана лоаттабу къовсам.

Б. ДИКАЕВ,
ветеринарни Ӏилмай кандидат, Нохч - ГӀалгӀай ветеринарни Ӏилма-тохкама станце воккхагӀа вола болхло.

ЮРТБОАХАМА ПРОИЗВОДСТВАНА — ИНДУСТРИАЛЬНИ ЛАРД

Экономически социальни дегӀаахара темпаш шерагара шу массаза доал дукхагӀа лакхъю Молдавски ССР-о. Общественни производства структуре белгалара моттиг дӀалоац республике юрта боахамо.

Территореген бахача наьха дукхалтен диллача башха йоккха йоацача Молдаве мехка гулъеча комсех кхоалагӀа дакъа хӀана лац аьнна, ерригача Союзе доаккхача тхьамкех кхоалагӀа дакъа, Ӏалаьмате дукха баьцадаараш, сом, шекара свекла, генараш, хьайбай продукташ тел. Укх тӀеххьарча итт шера ерригаа хьайоаккха юрта боахама продукци цаӀи ахи миллион сомагара ши миллион сомага дӀакхаьчай, хӀаьта ялата культурай, шекара свеклай, сома, баьцадаарий хьувкъам цкъан аказзе лакхбеннаб.

Из вӀаштӀехьдаьннад боахамий юкъарча кооперацен аграрно - промышленни интеграцен ларда тӀа юрта боахама лерригӀа интенсификаци яр, производствера ниӀ бола технически средстваш сихха дегӀаахар, индустриальни технологи, автоматизированни процессаш юкъекхахьар бахьан долаш. Цу гӀулакха юкъе зӀамига дакъа лаьцадац юртбоахама техника хьаеш йола хӀанзара промышленность республике чӀоагӀа дегӀаухаш хиларо, юртбоахама продукци чакхйоахаш йола предприятеш бедала эпаш йолча метте дӀанийсъяро.

ХӀанз республика промышленносто юрта боахама арахец тракторш, юртбоахама машинаш царна эша запасной оатхалаши, комбакормай грануляторш, электропогрузчикаш, электронасосаш, электродвигателаш, резинотехнически хӀамаш, доакъара дрожжеш, комбикормаш, продукце кхыдола тайпаш.

Молдавски тракторашъераша 1962 шера мехка эгара хьалха арахеца йолаяьй къаьстта комсашта юкъе болх бу машинаш, хӀаьта 1968 шера — сомий бешамашкеи хьунагӀеи болх бераш. ХӀанз Кишиневски тракторни заводо арахец кердача конструкцегӀа хьаяь, хӀанзарча хана хила ма-еззара йола свеклай кхашка болх бу трактор. Цу даькъа цхьаькха предприяте — юртбоахама машиностроене Бельцки заводо алхха укх шера арахецаргъя комсий бешамашка болх беча тракторашта тӀехьа тесса ши эзар агрегат, ворхӀ эзар гидробур, комсий бешамашка бӀоагӀий дӀадувгӀа 1000 совгӀа запрессовщик, итташ контейнероопрокидывателаш, юртбоахама машинаштеи автомашинаштеи эша Ӏалаьмате дукха запасной оатхалаш.

Индустриальни къахьегама методаш юкъекхахьанза, юртбоахама балхаш дара ханаш дикка лоацъянза, цар дикал тоаянза ярг ца хиларо Ӏилмахошкареи конструкторашкареи дӀадийхад технологически процессашта комплексни механизаци, автоматизаци яра машиний системаш кийчъелгеи производствана ккъекхухьилгеи. Молдаве хьаяьй комсаш тӀаювгӀеи дӀаювгӀеи машинаш, сомий бешамашка деча мовхьаш дӀадувттара - доассадара балхашта лаьрхӀа шода хьисапе погрузчик, бешара сомах етта контейнераш дӀаккхухьа агрегат, Ӏажаш, гӀамгӀаш, боалаш, сомий кхыдола тайпаш чуэпа, хоржа, къестаду дуккха машинаш.

Сомийн комсийн бешамашка деча балхашта еча механизаце эгара лоархӀамегӀен чоалханегӀен йола проблемаш кийчъеча Ӏилмахошеи конструкторашеи хьега къа цхьана вӀашагӀтохара цхьана Ӏилма-тохкамеи опытно - конструкторски балхаш ду Болгаре, Венгре, Германски Демократически Республика специалисташца «Агромаш» яхача дунен халкъашта юкъерча общества доазонел чухьа. Ӏилма-тохкама институташеи конструкторски организацешеи айхха цхьана гӀулакхаш леладарс новкъостал ду машиний комплексаш хьаелгеи уж юртбоахама производствана юкъекхухьилгеи сихдара, цо йиш кулийтаргъя сом, комараш, комсаш кхеярген гулъярген дӀебода беррига къахьегам укх гаргарча шерашка дикка кӀезигбе.

Керттера низаш дукхагӀча дакъе ялаташ, цхьайола технически культураш кхееча балхашта, хьайбай боахамерча цхьайолча операцешта механизаци ю машинаши оборудовании кийчъяра тӀадерзадеш хиннача дӀаяхача шерашка санна доацаш хӀанз дикка шерьецнай лаьттанцарча, хьайбай боахамашкарча, доакъар доаккхача деррига доакъошка, хий дехкача лаьтташка, транспортаца мовхьаш дӀаккхухьача, мовхьаш тӀацувттача - доассадеча балхашка пайда эца лаьрхӀача машиний, агрегатий, тайп-тайпарча оборудоване номенклатура. Кулгкара хьегача къина меттел юкъе а еня дӀаэттай тхьамкий лордаш йоаха, йокъаю, кийчъю, таматаш чуэпа, саженцаш, рассада кхай тӀа дӀаювгӀа, дуккха кхыйола халача къахьегама процессаш санна йолча чоалханеча операцешта лаьрхӀа керда специализированни техника.

Къаьстта белгалбаккха боагӀа республике хьаьча, ше бахьан долаш юртбоахама производства технологена юкъе овлангара дена кувцамаш хилийтача, производствени процессашта электрификаци яран цу ларда тӀа къахьегама овсарле даим лакхъяран йоккхий торонаш хьаеллийтача низ болча энергетически база лоархӀам. Соахка 112 миллиард киловатт - сахьат совгӀа электроэнерги яьккхай республика электростанцеша. ХӀанз мел эш электроэнерги кхоач ерригача колхозашка, совхозашка - заводашка, боахамий юкъарча предприятешка. Масала, хьайбаш леладеча юкъарча комплексо шера пайда эц йиъ миллион киловатт-сахьат гаргга электроэнергех, вешта аьлча йоккхача промышленни предприяте эцар миссел.

Электроэнергех боккха пайда эц парникови боахаме, хий дехкача лаьтташка, чуийцача ялата, тхьамкийна обработка еча, комсий гаьнашта стратификаци еча, сом хоржача. Электричествах пайда ца эцаш цхьаькха дакъа дац юртбоахама производстве. 1965 шерагара 1974 шерага кхаччалца йолча юкъагӀа диазза совгӀа пайда дукхагӀа эца баьнаб электроэнергех Молдаве юрта боахаме.

Укх тӀеххьарча шерашка юртбоахама производствана кӀоаргга специализаци ярен из цхьан метте дукхагӀа гулъярен процессаш сихъяларца, ерригаа йоаккхаш йола продукци алсамъяларца дувзаденна сагота гӀа хьалхашка эттад промышленни предприятеш бедала базашта гаргаозара, юрта боахамцара цар производственни бувзамаш эргадоахаш тоадареи чӀоагӀдареи декхараш.

Юртбоахама продукци чакхъяхарца ювзаенна йола заводаш, хьалха нийса лоархӀаши традици йолаши хиннача тайпара, городашка ца а еш, юрташка хьалъеш я. Циггача дӀанийсъю транспортни организацеш, Ӏалашони гӀулакхаш дареи базаш, йоккхий холодильникаши складской помещенеши. ХӀамаш хьажхоллаш дола низаш дегӀадоаладаргахьа хиннача цу лостамо ца хилча даргдоаца хьалаш хийтад лаьттанцареи хьайбашкареи йоаккхача продуктеи бизза шийна ханнахьеи пайда эцаба, мовхьаш дӀа-юха кхухьилга пайданагӀа долча тайпара вӀаштӀехьдаккхара, бедал йоаккхачеи чакхйоахачеи хана дӀаӀодар кхолара.

Юрта боахаме хулаш дола керда экономически хӀамаш урбанизаце процесс йолаеннача ханна нийсденнад. Городерчар хьисапе инфраструктура а йолаш юрташка хьаю юкъара промышленни узлаш. Цу гӀулакхо йиш хулийт машиностроенеи металлобработкаи гӀишлон индустреи, яйгачеи моттигерчеи промышленноста предприятеш цига дӀанийсъе. Цу деррригача хӀамаша керда торонаш хулийт юрта бахача наьха культурно - технически боарам лакхбара, керда производственни отношенеш юрта дегӀаккхувлараш чӀоагӀъяран, лаьтта леладелгеи промышленности дӀахо гаргаахийтара дика влияни е. ХӀанз юрташка ядача предприятешкеи организацешкеи къахьегаш ба 40 процент гаргга болхлойи 50 процент халкъа боахама специалисташи. Инженераш, конструкторш, технологаш, техникаш юрташка бахкарах сихъеннай производственни процессашта механизаци, автоматизаци яра. Ӏилмаи ларда тӀа вӀаштӀехьбаьккха къахьегами доали юкъедоаладара процесс.

Юртбоахама производстве овлангара дена эргалоэаш еча из промышленни ларда тӀа йоаккхача боккхача йоархӀаме да капитальни гӀирсаш хьалдар, гӀишлошъеча организацей кхоачам болаш мощносташ хилар. ХӀанз республике я производственни е социально-культурни гӀулакхашта лаьрхӀа моллагӀа объект лоацъача ханашка, индустриальни методашца хьалъе низ кхоачаш йола йоккхий гӀишлой - монтажни организацеш.

Индустриальни технологи юкъейоалаяро, юрта боахам кердача эффективность лакха йолча техникаца кийчбаро цу даькъе болх беш мел барашкара дӀадех кӀоарген массе оагӀорахьареи знанеш йолаш хулга. Цу гӀулакхо овлангара дена хувцанза ярийоацача яьккхар массови профессеш йола кадраш кийчъяра система. Республике хьаьй 12 эзар совгӀа дешархой деша багӀача, 29 професси, хӀаьта царех цхьанраш керда а йолаш бола лакха квалифицированни болхлой кийчбеча юрташкарча профессионально - техническа училищай шерра сеть.

Лакха квалифицированни специалистий отрядаш юрташкарча къахьегамхошта хӀара шера юкъеахийтар, Ӏалаьмате боккха социально - экономически лоархӀам болаш да. ТӀатӀа кӀоаргагӀеи шерагӀеи юрта боахама юкъеух индустриальни производственни культурен цунца ювзаенна къахьегама санна, иштта вахара ерригача уклада а лакхагӀа йола организованности.

Йоккхий экономически, социальни, культурно - бытовой эргалонаш хиннай республика юрташка. Юртбоахама производство цхьац - цхьаццайолча моттигашка гулъяро, агропромышленни интеграце объективни хьалаш хулийт юрта сибат ше хувцара. ХӀанз молдавски юрт яц керда хоза улицаши чуӀа цӀеноши. хӀанзарчар тайпара школай, культура цӀеной, больницай, берий учрежденей эданеш, бытовой гӀулакхаш ду комбинаташ, торговлеи общественни кхачани предприятеш йоацаш. Таханара юрт йизза электрофикаци яь яьнна, шийна административни, торгови, культурни центр йолаш я.

Юрта бахача наьха классови структура эргаяларо, болхлой, инженерно - технически интеллигенци дукхагӀа хиларо лоархӀаме хувцамаш даьд юрта культурни вахаре. ХӀара денна хул юрташкарча къахьегамхой лекторашца, Ӏилмахошца, культуреи искусствеи деятелашца вӀашагӀкхетараш. Дикка дукхагӀа хиннаб вежарошха йолча халкъий культурацара безам.

Хьахулаш латт производства боарамга, къахьегама магӀанга, къахьегамхошта гӀулакх дарген цар культурагеи диллача юрт города нийсса дӀаэттарга йола ди гаргакхоачадеш дола Ӏалаьмате дика аьттув бола хьалаш.

Борис СТЕШОВ,
Молдаве КП ЦК секретарь.
(АПН).

Хь. ГАЛАЕВ

ЭСАЛБИКАХ ХИННА АЛСБИК

ДУВЦАР

Цхьа шу хьалха дар из. Шоай юрта саг йоагIача метте къаракъ а менна халха вала дагахь ловзара юкъе ваьннавар Эсалбик. ЙоIа тIеххьа дIаволавенна из, дог а гIелденна, инфаркт яха лазар а хинна, Iохкхийттавар. Цигара лорашка вига, лай-воал яхаш шиъах бутт баьккхабар цо. Больницера аравоалаш лораша аьннадар цунга, къаракъа гIаьлен дIа па доаккхе, кастта лергва аьнна.

Цу хана денз кхераваларах дитар Эсалбика малари гIаьлен. «ХIанз фу дича бакъахьа да-хьогI аз?»—уйлаш йора цо.

Эсалбика лоалаха вахар укхан гаьнаро шуча а бера ханара новкъост а вола Товмарза. Кховзткъеи пхийтта шу ха йолаш вар из а. Бусалба дешар дийша ва яха цIи йолаш а вар. Цхьабараша молла а оалар.

— ХIанз Iа дича бакъахьа дар сона дика хов, — аьлар Эсалбика гIулакхах дика кхеташ волча Товмарзас. — ХIанз хьай юхейнсача кIеззигача хана мукъах а ялсамале яккха гIорта веза хьо. Вай цхьана хиннa нах а, новкъостий а гаргара нах а да.

— Даьра тамаш ма я, Товмарза — жоп делар Эсалбика, — хIанзчул тIехьагIа аз даьчох со ялсамала воде.

— ХIамма а дергдац, — лаьрххIа Эсалбик тешавеш къамаьл де волавелар Товмарза, — даьлага шортта ба къахетам. Са хьалдалалехьа кхозза пайхамара салот дилла вола бусалба саг, жожагIата ца а вохийташ, ялсамала вохийтаргва аз аьна дош да цуна. ХIаьта хьо даьа цIи яккха ховргдолаш а ва. Дага дагIаций хьона вай хьужаре деша дагIача хана хьехаш хиннача ХьакIаьш-молла, дика къорIаш деша ховш ва яхаш, хье хеставаь.

— Даьра Товмарза, гаьнара хIамаш ма да уж Iа дувцараш. Вай атагIа гIолла дукха хий Iо ма ихад цу хана денз. ХIанз со аяташ кердадаха эттача, цкъа моцагIа йоккха кIай модж яьнна а волаш, «алиф», «баь», «таь», «саь» яхаш къорIаш Iомадеш ваьгIача вокххача сагах аьннар аргда наха.

— Фу аьннад цох ва Эсалбик?

— Юхе гIолла тIехвоалача саго цох аьннад: «Даьра воккха саг михьалашта гаьнаро ма теб хьо».

— Ха-ха-ха! Хила а хиннав воккха саг михьалашта гаьнаро тебаш, — велавелар из хозденна Товмарза.

— Даьра Эсалбик, — йоахар цо, — уж Iа дувца михьалаш-м сона а дац сел гарга. Вай гIулакха ца хилча а мегаргдолаш да уж. ХIанз уж дийшаи ховши моллаш а кIезига ба. КъорIаш а Iа шаьрдой, мовлат деша а ясий деша а хьо Iомалой кхоачам ба. Хьо соца кхозза-диазза яхар санна наьхацига веча дIаайхьаза варгва.

— Аза-м дергда Iа яхар, — аьлар Эсалбика, — гаргара саг а бера ханара новкъост а ма вий хьо.

— ХIа-хIа! — аьлар Товмарзас. — Iа кхы гаьна а ца довккхаш тховссаре тоба лаца деза. Сулхьаш Iалашде деза. Уж-м аз лургда хьона. Сога кхоъаш-диъаш да.

Раьза хилар Эсалбик. Цу буссе а сесага Азаната ший даьцIара бовлабаь устагIа а бийна, мовлат дийша Эсалбика тоба лаьцар, кхы шийга Товмарзас де мел аьннар а дир...

Эггара хьалха гаргарча наьхацига ше мовлат деша водаш вигар Товмарзас Эсалбик. ЗIамига саг волаш хинна мукъам къаракъо дIабаьккхабар. Къоро гIийла оаз мара юхейнсаяцар воккхача сага.

— Аз жайна тIарен къорIа тIарен къамаьлаш деш, тIехьа тоадергда Iа, мовлат дешаш тIехьа узам бергба Iа, — иштта дар хьалхарча бус Товмарзас новкъоста даь хьехар.

Эсалбика шийга аьннар кхоачаш а деш, чакхдаьлар хьалхара наьхацига бахар. Хова москала котамаш а йнаь, дилла а менна, мезала а Iуьтташ хьувзоргашца чай а менна, чубаьхкар Товмарзеи Эсалбики. Эсалбик раьза хилар гIулакха. Цхьабакъда, Товмарзех кIеззига укхан уйла гIоьташ моттиг нийсъелар. Эсалбика зийнадар фусамдас мовлат дешарах Товмарзийна ахча луш. Ше новкъост хилча, шийна а кIезиг-дукха хIамилг ягIацар-хьогI, аьнна йола уйла керта чу ессаяр Эсалбика.

Шозза а, кхозза а, диазза а яхар санна, ераш наьхацига бахачул тIехьагIа берригача юртахошта дIахезар, Эсалбика малар дитад аьнна. Кхо-бинь бутт баьлар Товмарзеи Эсалбики цхьана лелаш. Даар-малар къа дале а хьаденна ахча Товмарзас тоIIадийя ший кнса доллар. Новкъостага хIама дIаала карагI ца доале а, Эсалбика башха нийса хеташ гIулакх дацар из. Мовлат а ясий а хийца деша мара ца дезаш Iомадаьдар Эсалбика. КъорIаш а шаьрдаьдар. Каст-каста керта чу ухар цунна молла хила безам бола уйлаш. Атта дацар уж кхоачашъе. Цкъадале, юртахошта хьалхашка дуккха а во гIулакхаш лелададарах сий лоха долаш вар. ШозлагIа-дале, ший цIера а раьза вацар Эсалбик. «Бик» яха деша тIехьара дакъа-м гоама долаш вацар из. Цунна новкъа хиннар «Эсал» яха деша хьалхара дакъа дар. Молла хила ше гIертача, Товмарза а шийна раьза хургвоацилга дика кхетадора Эсалбика. ЛаьрххIа уйлаш йора цо: «Товмарзий наIарга даьла денна нах ма-латтий, тханциген-тханциген ва веза хьо яхаш, цох цхьа наьха санна воккха молла а ваь, Iарбий дешар хара башха сол совгIа ваьнна веце а...», — массагIа яр уж, Эсалбика керта чу хинна уйлаш.

Цхьан сарахьа юрта юкъера чувеча ший фусамнаьнаца дагаваьлар Эсалбик.

— ХIа-хIа, сесаг, — аьлар цо, — аз мелла дукха михьалаш деше а, хьажий-цIа а ваха чоалба хь арчайой а укх юрта са гIулакх хьаллоале тамаш хет сона. Товмарзийна тIехьа а ваьна леля кIоардадаьд. Цунна мел ховр аз а Iомадаьд. Сога кхайка саг ваьIац. Цунна наIар тIа хаддаиза нах латт, е мовлат деша, е нускалах мах бе, е кхыча гIулакха тханциген-тханциген вола яхаш. Сона хетаргахьа вай йоI яхача Хоасбота-Юрта дIадахача бакъахьа да вай. Из йоккха юрт а я, цаI мара молла а воацаш. Цига вай тайпан нах а бах.

Шендас деча къамаьлага ла а дийгIа аьлар Азаната: «Со-м раьза я, хIана яц со, йоI йолча яха дIаяха раьза?!».

— ГIойле яргья мот сона, сел йоккха гIойле йоалаш болх ца хуле а, укхазарчул дикагIа хIаьта а хургда, — хьайийцар ший уйлаш Эсалбика а. — Сона хетаргахьа, эггара хьалха де дезар цIи хувцар да. Укхазара дIаваахалехьа хувца еза из.

Фусамнаьнаца из къамаьл хинна кIира далалехьа цIенош а дехкар, цIи а хийцар. Гаргара нахи гонахьара лоалахойи хьа а бийха, устагIа а бийна, хийцар цIи. ЛаьрххIа къа вхьийга, паспорт а хувцийтар. керда цIи IотIа а язъяйта Эсалбиках Алсбик хилар.

— «Алсбик» дика цIи я, еза лаьрхIа цIи я, беркате хийла, беркате — яхаш ловцаш лоахар цIи хувцача бус. Товмарзас устагIан наьххах кIоарго цергаш а ухийташ.

Товмарза а раьза вар Эсалбик кхыча юрта дIаваахара. Хьанна везаргва шийца эггарал леладергда аьнна хеташ вола саг. ТIеххьарча хана уйлаш гIерта а баьнпабар уж.

Берригa кечам баь баьннабар. Шоашта чубаха фусам а кийчъяь вордаш а йоалаеш, Хоасбота-Юртара найц кхачарга хьежар кхелха дIаболхараш. Шоай эррига хIамаш а хьоарчаяь багIар Азанати Эсалбиках хинна Алсбики.

Цхьа ди а, ши ди а, кхо ди а, кIира а даьлар найц хьа ца кхоачаш. Геттара сагота бар ераш. Гуйре хоза латташ дIабаха безам бар цар. ХIара денна воагIар Товмарза. Гучахьа цо фуннагIа дувце а, дагахь сихагIа ераш дIагIолга ловш вар из. «Кхы цигара вордаш хьа ца йоагIе укхазара вIаштIехьйоахаргья вай фуннагIа даь а», — оалар.

ЧIоагIа сагота яр масса хана лела а хIамаех кулгаш детта а Iемаь Азанат. Цун сапаргIата даккха дагахь цхьаьца къамаьлаш дора Эсалбиках хиннача Алсбика.

— Шек ма хила хьо, фусамнана, — оалар цо, — Хоасбота-Юрта вай гIулакх кхыча беса хургда хьона. Хьай цIенда мел мах болаш ва гучадаргда хьона кастта.

Уж тIеххьара дешаш аьнна Эсалбиках хинна Алсбик воаллашехь а коа наIаргара чIоагIа массехазза саг чукхайкар, «Ва Эсалбик ва Эсалбик» аьнна.

— Аь, ер фу вошшийна вир ва? — аьнна цIагIара араийккхар корзагIваьнна фусамда.

Саг вацар коа наIар тIа. Ше де лаьрхIар да а даь дIавахавар. ШоллагIча бус а хилар иззаморг. Хьалхарча бус хиннар санна яр «Эсалбик» аьнна чукхайкачул оаз. Кхы а чIоагIагIа корзагIваьнна хьайзар фусамда.

— Кхоана, сайн боади къаьстачул тIехьагIа, — аьлар цо сесагага ,— хье ма йодла Хоасбота-Юрта хьал а яхе, из найц ва яхар дийна вале, вордаш йоалаелахь! Цхьаькха а да хьона. Цига бахача вай гаргарча нахага дIаалалахь со «Эсалбик» воацилга, со «Алсбик» волга, бокъонца дIакхетабеш.

ШоллагIча дийнахьа, делкъел тIехьагIа шийца вордаш а йолаш, найц а волаш юхакхаьчар Хоасбота-Юрта яха Азанат.

— Тховсара говрашка са а лаIийта, сецца арадаргда вай, — аьлар Азаната цIендаьга.

— Тховсара со футтарвайта йоаллий хьо, кIезига хетий хьона аз наб ца еш яькха ши бийса, — аьлар, Азаната тIа а чайха, фусамдас. МаьркIижбоад къовлалушшехь арaвала веза коврa.

Сихха хIамаш тIа а етта, кхыметтел шоай лоалахошка а Iодика ца ювцаш, арабаьлар уж. Шин сарахьа коа наIарга а вена «Элсбик» яхаш цIогIа дийттачо зIамига чов яьцар фусамдаь дега. «ХIамма а дергдац, — уйлаш йора цо. — Хоасбота-Юрта дIакхаьчача, деррига а ший метте дIаоттаргда».

ДIакхаьчар Эсалбиках хинна Алсбики Азанати Хоасбота-Юрта, цкъарчоа, цIенош нийсдаллалца найца цхьа цIалг а нийслаь Iоховшабир, совйола хIамаш шоайцига дIа а оттаяь. Гаргара нах гучабовла а ухаш, дика хьегаш кхо ди даьккхар баха баьхкараша.

ДиълагIча дийнахьа, Iуйрийна дар из. Гаргарча наха ена кхерза котамаш йIоахьеш а чай кийчдеш а йоаллар Азанат. Юкъ-юкъе Азаната шоай кеодача вахарах дыца дош а оалаш, Товмарзас шийна деина сулхьаш доахаш вагIар Эсалбиках хинна Алсбик.

— Азанат, — аьлар цо, — сийсара шин гIа дайра сона. Царех цаI бакъ хуле, тхьайсача хи тIа кхаьчад вай. Ше ма ярра ялсамале яр сона йинар... Вай гIулакхага хьожаш вар воккха а зIамига а укх юрта мел вола саг. БIаьхха мугI а баь латтар вай коа, тханциген-тханциген вола яхаш сога кхайка баьхка нах... Цхьабакъда, цул тIехьагIа сона дайначо со сомаваьккхар. Вайна везачоа магулда иззаморг, унзара гIа дар из... Цхьа дуне миссел тенна а йолаш, ешапа хьисапе Iаьржа мосаш а йолаш, хьажаюккъе хьаягIаш йIаьха ши муIа а йолаш, боагаш сийрда боккха ши бIарг а болаш хIама хьачуйолаелар вай коа. Хьагарга ме кхоач сагах тара ерзаш санна хеталора из. Укх со вижа уллача кора юххе хьатIакхаьчача Товмарза хилар цунах. «Хьажал, — йоахар цо, сох ца вашаш санна бат а увзаш, пIелг а эгабеш. — Алсбик-молла а хинна, Iоха лаьрхIа ва шоана ер. Бакъдац хьона моттар, хьох хургвац «Алсбик», хьо хье хиннача беса «Эсалбик» ва...

— Сахуллаш дайна гIа-м кхоачаш хилацар, — йоахар истола тIа кхерза котамаш Iоттаеш йоаллача Азаната ела а къежаш, — кхоачаш хургдар-м да Iа хьалхагIа дийцар, Iийкъе хьона дайнар.

Висмал а аьнна, Азаната цIендас котама гIогI хьаьцца-шехь, «Ва Эсалбик», аьнна цIогIа техар коа венача саго.

— ХIаьта, — йоахар Эсалбиках хиннача Алсбика, котама гIогI Iо а дилла, ше гIотташ,— ер да хьона, Азанат Iа кхоачаш хургдац яьха гIа.

Фусамда аравалалехь цIаьккха а ала кхийра коа венача «Эсалбик» яха дош. ХIара из дош хьа массаз хоза, дегах юв Iетташ санна хетар цунна. БIаргашта боад а етташ, пенех а наIара санагIех а дIаветталора.

— Эсалбик везар сона, дукха ха йоаццаш укх юрта ваха вена Эсалбик укх чу вахий? — хаьттар коа венача зIамигача саго.

— Со вац Эсалбик, со Алсбик ва... ДIакхийтарий хьо... Со вац Эсалбик, Со Алсбик ва... Фу бIила дахьаш венав хьо, ва вошшийна... вошшийна... уж дешаш а яхаш, зIамигача сага дIатIакхача цхьа-ши метр юкъе мара йоацаш, дог гIел а ленна, вежар воккха саг. ДIаьккха ведда коаха ваьлар фусамдас унзар ваьккха зIамига саг.

Ше хьакхийттачул тIехьагIа Азанатага эггара хьалха цо аьнна дешаш иштта дар: «Йолле нейцига вордаш кийчъе ала, Элберди-Юрта ца долхе хIама хургдац вайчох, сов гарга сайцад вай...».

— Со цхьаннахьа а гIоргьяц, къонах, се яьхача юрта юха ца йоде, се кIал йисача йисте Iе а елча дIайолла а йоI ма йий аьнна ена мара, укхаза а йоагIаргьяцар.

Тахан са аьттув бехача дийнахьа хьо а йоал-кх сона дукхьал яла аьлча санна, шортта дIа-юха корта а лестабеш фусамнана цIимхаро бIарахьежар, наьха тIа дилла шийлача хица тIоададаь гата а долаш, менге тIа улла Эсалбиках хинна Алсбик.

Советско - американски космически экспериментe дакъа лоацаш долча «Союзи» «Аполлони» яхача кемай советски американски экипажаш.

ТАСС фотохроника.

ЦIАККХА А ДИЦЛУРГДОАЦА ХIАМА

Ткъаь итт шу... Ткъаь итт шу да вай Даьхен сигале йийкха йола. Городий, юртий тIема човнаш кино е сурташка мара бIаргаго йиш яц.

Бакъда, цхьаккха а дицденадац, цхьаккха а вицвеннавац адамашта. Цунна дола тешал да даим йоага цIераш, дошоча дег тIара доагIа дешаш язъдаь памятникаш, обелискаш, цахаIдаш лерйоахараша чакхбоаха болх.

Сунженски района «Победа» цIерагIча колхоза культура ЦIагIа дика вIаштIехьбаьккхаб къахьегамхошта тIема-патриотически кхетам балара болх. Культура ЦIагIа вIашагI а елла болх беш я Дай-мехка Сийлахь-боккхача тIема ветеранаш чубоагIа комитет.

Дика кийчъяй хьоккхама агитаци, Культура ЦIенна хьалхашка михо лестаю дикагIйолча бригада сийна хьалъийю къахьегама сийлен байрахх. Моттигерча материалех кийчъяьй укхаза тIемен къахьегамен сийлен уголок.

Культура ЦIагIа чакхбоаккхаш бола тIема-патриотически къахьегамен кхетам балара болх шоайла вIаши бувзам болаш ба. Уголоке да тIема «оаз» дIаязъяь магнитофонни лента. Коталон цIей дездеча деношка майдан тIа цу фонограммаца йийшар дагаръеш колхозе юхабаьханза болча байнача мехкахой тайпан цIераш.

Сунженски районерча ветераний тIемеи къахьегамен сийлен моттигашка гIолла яьча походех арахийцад фотогазета. тIем тIа дакъа лоацаш хиннача мехкахоех дувцаш йола материалаш тул а яьй, хIанз гулъеш а латт музее.

Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа къонахчал гойтача турпалий-городий сийна вахта чакхъяьккхар района хIара къахьегама коллективе коталон цIей деззеча деношка. Социалистически яхье котбаьннараштa елар «Турпала вахта ударник» яха цIераш, Сийлен грамоташ, юбилейни значокаш, ахчан, иштта кхыдола совгIаташ. Масала, Ленинграда сийна вахта лелаеш хилар ПТО коллектив, ханал хьалха кхоачашъяьй цу коллектива пятилетка.

Турпал- городе Волгограде баха хиннаб колхоза культпросветболхлой, Сталинграда тIема доакъашхойи. хIаьта иштта «Халкъа турпалал лергдоацаш да, къахьегамца дIахо хьоргда вай из» яхача яхье котбаьннараши. Граждански тIема шерашка белогвардейцаша хьалъэллача коммуниста болгарина Бояджиева Тодора Петровича цIи лелаеш я Орджоникидзевски станица улицех цаI. хIаьта из цIи лелае бокъо яккхара яхь лелаеш я № 1 йолча юкъерча школа коллектив.

«Цхьаккха вицвеннавац, цхьаккха дицденадац» цу гIулакха тIадерзадаь да районе чакхдоаха гIулакхаш. № 2 йолча тракторно-кхаш леладеча бригада лаьттан тIа хьайиллад вовзаш воацача летчика дегIа памятник.

ТIем тIара цIабаханза бисача шоай юртахошта хьалхара цаI-ах норма кхоачашъе аьна социалистически лехкараш тIайийцад колхоза шин бригадо. Цу бригадаех тIем тIара цIа ца баьхкача вежарий КонновгIари ФедюнингIари тайпан цIераш тоxкаргья.

Каст-каста чакхйоах колхоза культура ЦIагIа дешарий конференцеш. тематически сайренаш, огонекаш. Иштта, масала, культура ЦIагIа чакхъяьккхар «Кавказ бахьан баь тIом» яхача Гречко книжках йола дешарий конференци. Ленинград лоаръячар дакъа а лоацаш яр чакхъяьккха «Цар Ленинград лораяьй» яха тематически сайре.

ДIадахад 30 шу, бакъда Дай-мехка Сийлахь-боккхача тIем тIа байна бIухой дагалатт адамашта. Уж цIаккха а бицлургбац.

Н. КИРИНА,
Нохч-ГIалгIай АССР культура министерства методист.

Керда тика

Дукха ха йоацаш Урус-Мартане хьайиллай «Бытовая техника» яха керда тика. Цига йохкаргья хIамаш ютта, хIамаш тега машинаш, холодильникаш, пылесосаш, автомашинаштеи, мотоциклаштеи йола запасной оатхалаш, кхыйола бытовой техника. Йийархой шоаш дIатIа а баха хьажа а хьаэца а йиш я эшшаш дола товар.

А. БУРОКАЛИН.

ЛЕКТОРИЙ СЕМИНАР

Укх деношка КПСС Нохч-ГIалгIай обкома политически просвещене ШагIа лекторий-международникий, историкий, экономистий, политинформаторий группай кулгалхой республикански семинар хилар. Цига йийцар даим болх беш йолча РСФСР «Знание» общества лекторий - международникий семинара укх шера 8—10 апреле кхаччалца город Горьке хиннача хьалхарча занятe материалаш.

Тайп - тайпарча темаех къамаьл деш хилар Еррироссийски семинара доакъашхой;

П. В. Ивакин — «СССР экономика пятилетка тIеххьарча шера», «Сийлахь - боккхача Дай - мехка тIем тIа советски халкъои цун Герзашцарча Низашеи яьккхача Коталон Деррирдунен - исторически лоархIам», «Европе кхерамзлен система Iалашъяра тIехьа лоаттабеча къовсама керда лостам»;

В. В. Банкин — «Арахьарча экономически бувзамий даькъе йола КПСС политика», «СССР дунен халкъашта юкъера хьал», «Маоистски кулгалхой чурчеи арахьарчеи политика антисоциалистически курс».

В. Д. Клочков — «Вай заман империализма юкъара кризис кIоаргъялар», «Кердача этапера къаман-кортамукъален болам», «Гаргарча Малхбоалене чIоагIен нийсхоны машар оттабара тIехьа Советски Союзо лоаттабу къовсам», «Латински Америка мехкашка лоаттабеча антиимпериалистически къовсама проблемаш».

ЛадийгIараша деннача хаттараштa дизза жопаш тийлар лектораша.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ЯДЕРНИ ЭККХАМА МАШАРА ПРОФЕССИ

Дунеи тIа эггара хьалха мехкдаьтта доаккхача новкъостал дара, лаьтта кIала ядерни эккхамех пайда эцара вай мехка чакхъяьхача экспериментех дика пайда боалаш хилар белгалдаьлар.

— Коача доагор даккхара из метод балха юкъейоалаяр — таханарча ден дехкар, — йоах И. М. Губкина цIерагIча мехкдаьттахимически газовни промышленноста Московски института профессора Эрнест Александрович Бакирова.

ХIанз мехкдаьтта доаллача моттигашкара мехкдаьтта хьаозара болх чакхбаьнначул тIехьгIа 50 процент гаргга дола мехкдаьтта лаьттан ченашка дус. хIаьта моллагIча кхыча йовзаш йолча методаца из цигара хьадаккха йиш а хилац. Вай мехка Iалаьмате йоккхий мехкдаьтта доалла запасаш я, уж цигара ма-хулла дикагIа хьаоза лаьтта кIаларча ядерни эккхама новкъосталца мара карагIдаргдац. Ядерни заряда боккхача низо лаьтта кIалара сома тIоанаш доха а деш чакхдала хала йолча моттигашкара мехкдаьттеи гази мукъайоаккхаргья.

Цу даькъе ядерни низах пайда эцара опыто хьахьеххар фуд? Цу хаттара дух тIа вала велча, гучадаьлар мехкдаьтта доаллача къаьнарча моттигашка ядерни эккхамах пайда ницача хьадоаккхаш дола мехкдаьтта 50 процент алсамдоалаш хилар. ХIаьта мехкдаьтта доаллача кердача моттиге цу методах юххьанца денз пайда эцаро торо лу мехкдаьтта юхе хIама ца дуташ тIоанашкара хьаоза. Техкача гучадаьннад, мехкдаьтта промыслашка эккхамаш даь ши шу даьнначул тIехьагIа а технологически хьокхамаш воча оагIорахьа хувцаденна моттиг ца нийсъенилга. Цул а совгIа, эккхама 800 метр дIахо хиннача скважинай эффективность 1,5-зза лакхъенилга. Вай мехка чакхъяьккхача алхха шин опытно - промышленни экспериментий чотах даьккха мехкдаьтта бIаьш эзараш тонн хул. ХIаьта Iилмахой хIинзле уйла еш ба цкъаькха гIа баккхара — лаьтта кIалара ядерни эккхам тIоана воздейстаи яра кхыча йовзаш йолча способашца бувзам болаш чакхбаккхара.

Лаьтта кIала ядерни эккхам бара моттиг белгалъярца Iалашъю мехкдаьтта промыслашка радиационни кхерамзле: мехкдаьттахи промышленностен бахача наьха бытови хьашташ кхоачашдечен пайда эцача хихи диза дола тIоанаш шоайла хаьда йола моттиг хорж. Иштта, цкъа баьча эккхамо воздействи яьча мехкдаьтта доаллача хина горизонта боарам 1000 метр кIоаргагIа бар тайп-тайпара бытовии промышленни хьаштаьшта дIаухийташ долча хина тIоаний боарамал.

ТIаккха фу хургда, нагахь санна радиоактивни распада продукташ бIехбаьча мехкдаьтта доаллача тIоанах чакх а яьнна, цхьа ха яьлча лаьтта кIалара духдувлача хинца хьатIадоале? Цу хаттара жоп а луш, микропористи тIоанашка лаьттан кIалара хиш дIахьа лелара сухал мехкдаьтта доаллача районашка шера цхьан метрал тIехдалац, йоах профессора Бакирова. Лаьтта хьатIадаллалца итташ километраш цуи никъ бе безилга теркаме лаьцача, юкъера лаьрхIача 200—300 шу ха эш из хьатIадалара. ХIаьта из ха ялале радиацех лер а юсаргьяц — хила йоагIаш йола радиоактивни гаспад хургья.

Мехкдаьтто ше наха кхерам рам эттабац.

тIаоттабе а тарлу, эккхам баьчул тIехьагIа кIезиг- дукха радиоактивни ма-хулий из? Даьча тохкамаша хьахьеххад, цхьан хIамах кхера ца везилга. Мехкдаьттах радиоактивни распада продукташ мел кIезига кхет аьлча, из кхеташ деррига лоаман тIоанех вешта йоллачул дукхагIа. ГIулакх сенах латт аьлча, йоах Iилмахочо, из латт ядерни эккхам бича яьсса моттиг йисарах Цул тIехьагIа из чукхет. Цу хана радиоактивни распада продукташ лоаладеннача лоаман тIоанах дIа в кхийте лаьтта кIала геттара кIоаргача юс Тамаш е хIама дац, мехкдаьтта скважинаш болх бе йолаенначул тIехьагIа, кхыметтел экспериментальни эккхам бара тIеххьа а, мел чIоагIа тIахьожам оттабича радиоактивноста лераш кораьяц. Мехкдаьтта хьаозара интенсификаци яра ядерни эккхамаш даьча моттигашта даим цIенхаштара тIахьожам лоаттабу. Цхьабакъда радиоактивни вешестваш, уж моттигаш бIехъергья аьнна цIаккха кхе-

КIезигагIа лоархIам болаш дац сейсмически кхерамзле Iалашъяра гIулакх а. Цхьабакъда эккхамаш дарах хургдар кхоачам хиллал, тешаме ха йиш йолаш да. Специалисташа вы-водаш яьй Iалама рузкъашта разработкаш еча сов бокхха низ болча эккхамех пайда эцар хьашт доацаш долга. Нагахь санна, лаьтта кIалара эккхам нах бахача района юхе банза па баьлча, хIаьта цун низ кхерам боаначa боарамга кхаччалца лохбе проектах йиш ца хилча, мохк эгача районашка деча тайпара, антисейсмически де дезараш вIаштIехьдаха деза. Вай замач технически средстваша торо лу эккхам беш зданешии сооруженешии кIезигагIа йохаргйола гIулакх Iалашде. Шеко яц, сов дукха рузкъа пунга дIадодаш хилча лаьттан кIаларча ядерни эккхамах пайда эца а хьашт дац. Кхыча дешаца аьлча, шийга дIадолдер экономически мeттаоттадац цо.

Рена КУЗНЕЦОВА,
АПН корреспондент.

НОХЧ - ГIАЛГIАЙ ПАЧЧАХЬАЛКХЕН УНИВЕРСИТЕТЕ
1975 — 76 ДЕШАРА ШЕРА
СТУДЕНТАШ ДЕША ДIАЧУЭЦАШ ХИЛАР ДIАККХАЙКАДУ
ПРОИЗВОДСТВЕ БАЛХА БОЛЛАШЕ ЗАОЧНИ ОТДЕЛЕНЕ ЕР СПЕЦИАЛЬНОСТАШ IОМАЕРГИОЛАШ:

Эрсий мотти литературеи; эрсий мотти литературеи, нохчий мотти литературеи; эрсий мотти литературеи, гIалгIай мотти литературеи; истори; математика; биологи; географи.

Дешара ха — 6 шу.

«Бухгалтерски учет» — специальность:

а) промышленноста бухгалтерски учет; б) юрта боахама бухгалтерски учет.

Дешара ха — 5 шу.

Деша отташ дIалуш йола экзаменаш юкъерча школа программа боарамагIа укх предметегIа хургья:

специальность: «Эрсий мотти литературеи» — **эрсий мотти литературеи** (йоазонцеи устнои), **СССР истори** (устно), **кхыча мехкашкарча къамий мотт** (устно);

специальность: (Эрсий мотти литературеи, нохчий мотти литературеи» — **эрсий мотти литературеи** (йоазонца), **нохчий мотти литературеи** (йоазонцеи устнои), **СССР истори** (устно);

специальность: «Эрсий мотти литературеи, гIалгIай мотти литературеи» — **эрсий мотти литературеи** (йоазонца), **гIалгIай мотти литературеи** (йоазонцеи устнои), **СССР истори** (устно);

специальность: «Истори» — **СССР истори** (устно); **эрсий мотти литературеи** (йоазонцеи устнои), **кхыча мехкашкарча къамий мотт** (устно);

специальность: «Математика» — **математика** (йоазонцеи устнои); **физика** (устно), **эрсий мотти литературеи** (йоазонца);

специальность: «Географи» — **географи** (устно), **математика** (устно), **эрсий мотти литературеи** (йоазонца), **СССР истори** (устно).

специальность: «Биологи» — **биологи** (устно), **хими** (устно); **математика** (устно) **эрсий мотти литературеи** (йоазонца);

специальность: «Бухгалтерски учет» — **эрсий мотти литературеи** (йоазонца), **географи** (устно), **СССР истори** (устно), **математика** (йоазонца).

Экзаменашта дIатIабитача наха цар болх беча моттигашка алапий а доацаш 15 календарни дийнахьа дополнительни отпуск лургья.

Заявлени язъе еза университета ректора цIерагIа (университете дIавеча).

Заявленеца цхьана дIадала деза документаш:

1. **Юкъера образовани хилара документ** (подлинник).
2. **Вузе деша вахара язъяь характеристика-рекомендаци.**
3. **Медицински справка (форма № 286).**
4. **Пхиъ фотокарточка** (3x4 размер йолаш).
5. **Къахьегама книжка тIара яьккха предприяте е учреждене администраце печать а оттаяь кулг а яздаь выписка.**

Советски Эскарера цIабаьхкараша цул совгIа военкоматера справка е Советски Эскаре гIулакхдеш хилар бакъдеш печать а оттаяь йола военни билета выписка.

Деша воагIаш волчо университете ше хьакхаьчача хьахьокха деза паспорт, военни билет е прописное свидетельство.

ДIайийцараш студенташца дIаязбу 10 сентябре денз 17 сентябре кхаччалца йолча хана.

ДIАЭЦАРА ПОРЯДОК:

Деша отташ дIалуш йола экзаменаш шин потокагIа дIалу.

Хьалхарча потока заявленеш дIаэц 31 мая кхаччалца. экзаменаш дIаяла еза 1 июне денз 20 июне кхаччалца.

ШоллагIча потока заявленеш дIаэц 11 июле денз 31 августе кхаччалца экзаменаш дIаяла еза 1 сентябре денз 10 сентябре кхаччалца.

Документаш дIададаьхийта а хатта дезаш хIама дале хатта а деза укх адресагIа: гор. Грозный, Шерипова ул. 32, ОЗО приемни комисси.

УНИВЕРСИТЕТА РЕКТОРАТ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

20 МАЙ

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — IуйрIйнара гимнастика. 9.10 — Кердадараш. 9.30 — А. Корнейчук. «Память сердца» яха фильм» спектакль. 14.05 — Передачай программа. 14.10 — Телевизионни документальни фильм. «Надежда Ивановна». 14.30 — Босбола телевидени. «Iалам довзаш да тхо». 14.50—Обществоведени «КПСС Советски общества кулгалдоя лостам телен ниэ ба». 16.20 — «Социалистически реализм» Литературах йола передача. 16.20 — СССР Чурча гIулакхий министерства тIема даькъа ималей халхарий самодеятельни ансамбля концерт. 16.50— «Эфир—къонал». «Профессех дола дувцараш». Сварщикаш 17.30 — «Коталон» полевой почта» 18.00 — «Патриот». Телеальманах 4-гIа выпуск. 18.30 — Телезрителий хаттараштa жоп лу СССР Iилмай Академе член корреспондента В. Г. Афанасьевс. 19.00 — КПСС 25-ча съезда — дика накъъдара. «Октябрьнефть НГДУ. Хьалха латта мехкдаьттахой болча» (гIалгIай меттала). 19.15 — «Дина Iоткъамах серале бераш». Нохч-ГIалгIай АССР сердалой министра М. У. Умарова къамаьл (нохчий меттала) 19.25 — Босбола телевидени. «Иван Бровкин целине ва» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха» Информационни программа. 21.30— «Михаил Шолохов». Ваь 70 шу дизарга. 22.35 — «Музыкальни вахарера кердадараш». Йистедаьлча кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Загадки и отгадки» яха передача. 18.30 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсийи гIалгIайи меттала). 18.50 — Вай кандидаташ. Букув леттачун гIонча М. П. Баталов. 19.00 — Босбола телевидени. Илли оал Л. Масленниковас.

21 МАЙ

I ПРОГРАММА

9.00—Передачай программа. 9.05— IуйрIйнара гимнастика. 9.20—Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. «Пионерия марше я». 10.00 — Босбола телевидени. «Иван Бровкин целине ва» яха художественни фильм. 11.30 — Босбола телевидени. Концерт 13.40 — Передачай программа. 13.45 — Телевизионни документальни фильмай программа. 14.30 — «Iилма-тахан». 15.00 — «Александр Невский» яха художественни фильм. 16.45 — Телевизионни очерк. 17.15 — КПСС 25-ча съезда — тIехника къахьегам «СихагIа а дикагIа а хьалье гIишлош» (гIалгIай меттала). 17.45 — Музыкальни пауза. 17.50 — Хоржамашта накъъадоллаш. «Депутаташ отчет луш ба». Надтеречни районисполкома председатела заместителa Э. Исканова къамаьл (нохчий меттала). 18.00 — Кердадараш. 18.15— «Сакъерзаме неткаш». 18.30 — Босбола телевидени. «БIаьстанара балхаш». Передаче дакъа доацаш ба КПСС Брянски обкома хьалхара секретарь Крахмалев, Украина Коммунистически парте Черниговски обкома хьалхара секретарь Умансц Белоруссе Коммунистически парте Гомельски обкома хьалхара секретарь Гвоздев. 19.15 — Концерт 19.30 — Футболах йолча олимпийски командай отборочни матч. СССР—Югослави. Перерывах — «Спортлото» тираж. 21.15 — «Ха». Информационни программа. 21.45 — «ДоттагIий сибат». Передача дIахьу чэдархочо А. Алексина. 22.30 — Дунен велогонка. Польшера передача 22.45 — А. Хачатурян. Концерт. Йистедаьлча — кердадараш. передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.15 — «24 сахьат». Информационни выпуск. 17.25 — «Юртара горизонташ». 18.00 — Киножурнал. 18.10 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсийи нохчийи меттала). 18.30 — Хоамаш, реклама 18.35 — «75 шерара чуэкъам». 18.45 — Мультфильм. 18.55— «Вайнах» яхача иллеи халхареи Нохч-ГIалгIай Паччахьалкхен ансамбля концерт.

РАДИО

20 МАЙ

6.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш 5.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Моттигерча авторий концерт (гIалгIай меттала). 9.00 — «ДегIаенача социализма демократи» яха философски Iилмай кандидата Ф. Петренко беседа (эрсий меттала). 9.15 — «Къахьегама овсапле лакхъяра йола стимулаш» яха беседа. Автор — профессор Л. Карпухин (нохчий меттала). 9.30 — «Къона замахо» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала). 16.00 — Тха поэте (гIалгIай меттала). 16.15 — «Болхло депутат» яха зарисовка (нохчий меттала). 16.30 — Юрта боахаме хьалхаа лалаечарна дола концерт (нохчий меттала). 19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи кIезиг-дукха морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, бечеча оагIорахьара секунде 3—7 метро чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гIолла 25—30, Грозне 28—30 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу. Кхоанеи ломмеи хувцалуш морхаш а йолаш. цхьаццайолча моттигашка цхьан юккъа догIа а делхаш. Ди а къувкъаш. бе-беча оагIорахьара секунде 3—7 метро чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсашка 10—15. денношка 21—26 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехкто кхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культураи отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни и культуры—3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект, 7/84. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84. Заказ № 3546.